

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalialan Koulutusohjelma

Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

14.5.2014

Jenna Kodisoja

SUIKKILANSEUDUN PÄIVÄHOITOYKSIKÖN LASTEN VANHEMPIEN OSALLISUUS JA ASENNE KODIN LUKUHETKIÄ KOHTAAN

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

13.5.2014 | 41 + 10 liitteet

Ohjaaja Johanna Gadd

Jenna Kodisoja

SUIKKILANSEUDUN PÄIVÄHOITOYKSIKÖN LASTEN VANHEMPIEN OSALLISUUS JA ASENNE KODIN LUKUHETKIÄ KOHTAAN

Lapsen ja aikuisen väliset lukutuokioiden kehittävät taitavan lukemisen valmiuksia. Vanhemmat tukevat lukutaidon kehitystä toimimalla roolimalleina vaikuttaen lastensa asenteisiin ja motivoimalla heitä lukemaan. Vanhempien lukuhetkiin osallistumisen hyödyt ovat kiistattomat ja vanhempia pitäisi kannustaa lukemaan lapsilleen yhä enemmän.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa Suikkilanseudun Talikorventien päivähoitoyksikön vanhempien osallisuutta ja asennetta lastensa lukuhetkissä. Tutkimuksen tulokset antoivat konkreettista tietoa lukuhetkistä vanhempien tukemisen ja kannustamisen mahdollistamiseksi. Tutkimuksessa vanhempien osallisuuden ja asenteiden lisäksi selvitettiin vanhempien suosimia lukumateriaaleja ja kartoitettiin mahdollista tarvetta lisätiedolle lastenkirjallisuutta kohtaan.

Tutkimus toteutettiin Talikorventien päivähoitoyksikössä joulukuussa 2013. Strukturoitu kvantitatiivinen kyselylomake oli tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä. Kyselylomakkeen kysymykset olivat tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä. Teoreettinen viitekehys koostui lapsen kielen kehityksestä ja vanhempien osallisuudesta sekä osallisuuden vaikutuksista lapseen. Viitekehyksessä sivuttiin myös varhaiskasvatusta vanhempia tukevana tahona. Nämä aihepiirit liittyvät tutkimuksen empiiriseen osioon tukien tuloksia.

Tutkimustuloksissa keskeinen lukemisen taustalla vaikuttava tekijä oli vanhempien lukemisasenne. Myönteinen asenne johti parempiin osallisuus tuloksiin lasten lukuhetkissä. Tutkimukseen vastanneilla oli pääosin lukemiseen positiivisesti kannustava ympäristö, joka ohjaa lasta suhtautumaan myönteisesti lukemiseen. Tuloksia tulkitsemalla kuitenkin melkein kolmannes vanhemmista tarvitsee jonkinlaista tukea lukemisen osalta. Vanhempien joukossa oli myös niitä, jotka ilmaisivat haluavansa lisätietoa lapsen ikään - ja kehitystasoon liittyvästä sopivasta kirjallisuudesta. Suikkilanseudun päivähoitoyksikössä olisi mahdollista näiden tulosten perusteella vastata perheiden pyytämään tarpeeseen.

ASIASANAT:

Vanhemmat, lapsi, vanhempien osallisuus, lukeminen, lukemaan oppiminen, kielen kehitys, kirja, kirjallisuus, lasten kirjallisuus, lukutyö, varhaiskasvatus. kvantitatiivinen tutkimus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Child Care, Youth and Family Work

2014 | 41 + 10

Instructor Johanna Gadd

Jenna Kodisoja

PARENT'S PARTICIPATION AND ATTITUDE IN THEIR CHILDREN'S READING ACTIVITIES IN SUIKKILA DAYCARE CENTER

Reading activities between a child and an adult develop preparedness of reading extensively. Parents can support the development of their children's reading by being a good example thus affecting the attitude and motivation of the children. The benefits of a parent participating in reading activities are undeniable and they should be encouraged to take part in these activities even more than before.

The aim in this bachelor's thesis was to survey the attitude and the level of participation of parents in their children's reading activities at the Talikorvenroad's daycare unit. The results of this thesis give substantial results to help encourage and support parents in reading more. The reading materials that the parents favored, attitudes for reading and the style in what the parents read to their children were all covered in this thesis.

The survey was carried out as a structured quantitative question form from which the results were gathered. The questions in the form were the means of collecting all the information. The theoretical frame of reference consists of the development of a child's language and the parents' involvement. The frame of reference also dealt with early childhood education as a supportive party for the parents. These subjects affiliate with the content of the thesis and with the empirical part thus supporting the results of the thesis.

The main factor behind the reading was the attitude of the parents. Positive attitudes resulted in better involvement at the reading activities. The majority of the parents felt that their children had a positive environment that encourages them and leads to better reading results. Still there were parents who needed more information on the proper reading materials based on the age and the development level of the children. It would be possible to answer to the needs of the parents by using the results of this thesis.

KEYWORDS:

Parents, children, child, parents participation, parents involvement, parents-child interaction, reading, learning to read, language development, book, story- book reading, literature, children's literature, early childhood education, quantitative research

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 LAPSEN LUKUTAIDON KEHITYS	7
2.1 Keskushermosto kielellisten toimintojen pohjana	7
2.2 Kielen kehityksen vaiheet	8
2.3 Varhaiskasvatus kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena	10
3 VANHEMPIEN ROOLI LUKUTAIDON KEHITYKSESSÄ	12
3.1 Lukemisaktiviteetteihin osallistuminen	12
3.2 Positiivisen lukemismotivaatio välittäminen	14
3.3 Kirjallisuusmyönteisen kotiympäristön luominen	17
4 TUTKIMUKSEN TARVE JA TOTEUTUS	19
4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelmat	19
4.2 Kohderyhmä ja aineiston hankinta	19
4.3 Aineiston käsittely ja analyysi	21
5 TUTKIMUSTULOKSET	23
5.1 Tutkimuksen taustatiedot	23
5.2 Vanhempien osallisuus lastensa lukuhetkissä	25
5.3 Vanhempien lukemisasenne	28
5.4 Vanhempien asenteiden ja osallisuuden väliset yhteydet	31
6 YHTEENVETO JA ARVIOINTI	34
6.1 Tulosten yhteenveto	34
6.2 Tulosten hyödynnettävyys	36
6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	36
6.4 Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu	38
LÄHTEET	39

LIITTEET

- Liite 1. Informaatiokirje lasten vanhemmille
- Liite 2. Kyselylomake vanhemmille
- Liite 3. Ristiintaulukko ja kirjallisuuden prosenttijakauma
- Liite 4. Lukutyyli ja – asenne summamuuttujien Cronbachin Alphan

KUVIOT

Kuvio 1. Vanhempien ikäjakauma.	23
Kuvio 2. Vanhempien koulutustasot.	24
Kuvio 3. Vanhempien lukutapa sisarusten kesken	25
Kuvio 4. Vanhempien lukutyyli.	28
Kuvio 5. Vanhempien lukemisen taustalla vaikuttavat tekijät.	29
Kuvio 6. Vanhempien asenteet lukemista kohtaan.	31

TAULUKOT

Taulukko 1. Tutkimukseen kuuluvien lasten määrä ja sukupuoli.	23
Taulukko 2. Vanhempien koulutustason ryhmäjako.	24
Taulukko 3. Vanhempien lukemismäärän ryhmäjako.	26
Taulukko 4. Lukemismäärän jakautuminen aineistossa.	26
Taulukko 5. Vanhempien lukutyyli summamuuttujan arvojakauma.	27
Taulukko 6. Lukuasenteen summamuuttuja.	30
Taulukko 7. Vanhempien lukuasenteen summamuuttujan arvojakauma	30
Taulukko 9. Ristiintaulukko asenteen ja lukemisen määrän välillä.	32

1 JOHDANTO

Aikuisen tulee edistää lukemiseen liittyviä positiivisia asenteita ja opettaa lapsia ymmärtämään kirjojen ja ympäristössä olevien tekstien lukemisen merkitystä (Karvonen 2005, 21). Lukeminen tulee lapselle tärkeäksi kun he säännöllisesti huomaavat tarkkailevansa elämänsä tärkeimpien ihmisten lukemista (Andersson 2000; Johnsson 2007, 15). PIRLS- tutkimuksen (2011) mukaan pienet lapset oppivat arvostamaan ja käyttämään kirjoitettua materiaalia, jos näkevät aikuisten ja vanhempien lasten lukevan tai käyttävän tekstiä monipuolisesti (Mullis ym. 2012, 117).

Vanhempien osallisuutta lastensa lukuhetkissä tulisi tukea ja vanhempia tulisi kannustaa positiivisen mallin antamiseen. Lapset mallioppivat aikuisia seuraamalla ja he aistivat myös lukemiskäyttäytymisen ja sen taustalla vaikuttavat asenteet. Vanhempien osallisuudesta kiinnostuneena halusin kartoittaa joulukuussa 2013 Suikkilanseudun Talikorventien päivähoitoyksikön vanhempien osallisuutta ja asennetta lastensa lukuhetkissä ja niihin vaikuttavia asioita. Tutkimuksessa vanhempien osallisuuden ja asenteiden lisäksi kartoitettiin mahdollista tarvetta lisätiedolle lastenkirjallisuutta kohtaan. Päivähoitoyksikkö voi tarpeen vaatiessa tukea ja kannustaa vanhempia lukemaan lapsilleen yhä enemmän.

Strukturoitu kvantitatiivinen kyselylomake oli tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä. Kyselylomakkeen kysymykset olivat tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä. Teoreettinen viitekehys koostui lapsen kielen kehityksestä ja vanhempien osallisuudesta sekä osallisuuden vaikutuksista lapseen. Viitekehyksessä sivuttiin myös varhaiskasvatusta vanhempia tukevana tahona. Aihepiirit liittyvät tutkimuksen aihealueeseen ja empiiriseen osioon tukien tutkimuksen tuloksia.

2 LAPSEN LUKUTAIDON KEHITYS

2.1 Keskushermosto kielellisten toimintojen pohjana

Lapsen kielen kehitys liittyy voimakkaasti aivojen oikean ja vasemman hemisfääriin eli aivopuoliskojen toimintaeroihin. Keskushermostossa kielelliset toiminnot on liitetty vasempaan hemisfääriin. Jo muutaman viikon ikäisillä vauvoilla vasen hemisfääri reagoi voimakkaammin puheääniin kuin oikea. Aikuisilla ja yli 5-vuotiailla lapsilla vasemman hemisfääriin vaurio aiheuttaa erilaisia puheen tuottamisen ja ymmärtämisen vaikeuksia, jos vaurio on kuitenkin tapahtunut alle vuoden iässä oikea hemisfääri voi ottaa hoitaakseen vasemman puolen. (Korhonen 2004, 53.)

Korpilahti (2006) kirjoittaa myös aivojen ja kielenkehityksen yhteyksistä. Aivokuoren kypsyminen tapahtuu ensimmäisten elinvuosien aikana. Synapsisten yhteyksien ja dendriittien määrä on maksimissaan 5-6 vuoden iässä ja solu-kuolema vähentää neuraalisten yhteyksien määrän noin puoleen aikuisikään mennessä. Tämä eliminoituminen on kielen ja muistitoimintojen perustana. Aivot ovat muuntautumiskykyisimpiä lapsen ensimmäisinä elinvuosina. Keskushermoston toimintojen uudelleen organisoituminen voi korvata laajojenkin aivoalueiden vaurioita. Kielenkehitys on kuitenkin uhattuna erityisesti, jos vauriot paikantuvat molempiin aivopuoliskoihin. (Korpilahti 2006, 48–49.)

Lapsi oppii uutta vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Jo neljän ja puolen kuukauden ikäinen sikiö keskittyy ja kuuntelee. Hän oppii tunnistamaan äidin ja muiden perheenjäsenten äänet. Vauvatutkimukset ovat tuoneet esille, että lapsi on alusta alkaen kiinnostunut ihmisistä ja äänistä. Pikkulapsi on oppimisen mestari. Hän oppii tehokkaasti, vaikkei häntä vielä varsinaisesti kukaan opeta. (Karlsson 2005, 18–19.)

Äidinkieli, ensimmäinen kieli opitaan Överlundin (2006) mukaan vuorovaikutustilanteissa, joissa tunteet, ajatukset, esineet ja muu ympäristö saavat ilmaisun, sanat saavat merkityksen. Kehityksen perustana on lapsen neuraalinen ja fysio-

loginen kypsyminen. On lapsen myöhemmän puheenkehityksen kannalta tärkeää, että äiti reagoi heti ensimmäisten kuukausien aikana lapsen kaikenlaisiin ääntelyihin. Alkukuukausina äiti vahvistaa lapsen ääntelyä omalla äänellään. (Överlund 2006, 20–23.)

Vauras ja Annevirta (2004, 64) ovat myös vakuuttuneita siitä, että puhutun kielen ymmärtämisen taidot voivat kehittyä suhteellisen korkeatasoisiksi jo varhaislapsuudessa, mikä tarjoaa tärkeän kielellisen perustan myöhemmälle luku- ja ajattelutaitojen kehitykselle. Sénéchallin ja Cornellin (1993) mukaan (ks. Johnson 2007, 7) lapset oppivat kielellisiä taitoja aikuisen ja lapsen välisen vuorovaikutuksen ja yhteyden avulla sekä tarkkailemalla muiden kokemuksia kirjoitetun materiaalin parissa.

2.2 Kielen kehityksen vaiheet

Lapsen puheen- ja kielenkehitys on osa hänen kokonaiskehitystä ja siihen kuuluvat tunne- ja eleilmaisuus kehittyminen, fonologisen järjestelmän ja kieliopillisten sääntöjen omaksuminen ja käyttö. Lapsi oppii tuottamaan äidinkieleensä kuuluvat äänteet kuuntelemalla, katselemalla ja matkimalla ympäristöstä tulevaa mallia. (Korpinen & Nasretdin 2006, 61.)

Adenius-Jokivuori (2004) painottaa, että kielen kehitys alkaa ennen ensimmäistä sanaa. Normaalisti kehittyneen keskushermoston lisäksi kielen kehitykseen tarvitaan turvallista ja huomioivaa ympäristöä, jossa lapsi on vuorovaikutuksessa ja kuulee kieltä. Puhuttua kieltä edeltävää vaihetta kutsutaan esikielelliseksi vaiheeksi. Esikielellisen vaiheen keskeisiä alueita ovat lapsen tunneilmaisuus, katsekontakti, ääntelyn kehittyminen, jaettu tarkkaavaisuus, kommunikatiiviset eleet ja toiminnot sekä symbolinen leikki.

Esikielellistä vaihetta seuraa varhaisen kielen kehityksen kausi. Näiden kahden kauden aikana lapsi vakiinnuttaa ympäristönsä ei-kielellistä tietoa käyttöönsä ja alkaa omaksua ja käyttää niitä kuvaavia sanoja ja yhdistää niistä lauseita. Jokaisen lapsen kielen kehitys on yksilöllistä. Lapsen sanavarasto on noin 1,5 vuoden iässä 30–50 sanaa, jonka jälkeen alkaa nopea sanaston laajentuminen.

Kaksivuotiaat hallitsevat keskimäärin jo kaksisataa sanaa. Sanavaraston kasvu on kiinteässä yhteydessä lapsen muuhun kognitiiviseen kehitykseen. Esiopetusikässä lapsi siirtyy puhutusta kielestä kirjoitettuun kieleen. Suurin osa suomalaisista esikouluikäisistä lapsista hallitsee äidinkieltänsä lainalaisuudet ja omaavat jopa yli kymmentuhannen sanan sanavaraston. (Adenius-Jokivuori 2004, 194–197.)

Lapsella on jo varhain mieltymys tarinallisuuteen ja puolentoista vuoden paikkeilla lapsen sanotaan olevan kielen porteilla. Lapsi on voimakkaasti suuntautunut puhuttuun kieleen ja toistaa sen osia mielellään. On alkanut aktiivisen puheen oppimisen kausi ja sanavarasto kasvaa vauhdilla sekä lauseenmuodostus alkaa kehittyä. Puheen kehityksessä on suuria yksilöllisiä eroja ja erot pohjautuvat suurelta osin tätä kehitysvaihetta edeltäviin toiminnallisiin vuorovaikutuskokemuksiin. (Helenius & Korhonen 2008, 39–40.)

Lapsen kyky tunnistaa ja nimetä kirjaimia osoittaa, että hänen tietoisuutensa kirjoitetusta kielestä on kehittynyt (Ketonen 2010, 17). Kielellinen tietoisuus ja äännetietoisuus ovat osoittautuneet tärkeiksi lukemaan oppimisen helppouden tai vaikeuden ennakoijiksi (Korhonen 2004, 52–53). Fonologisella tietoisuudella tarkoitetaan lapsen kykyä tietoisesti tavoittaa puhuttujen sanojen osia esimerkiksi äänneitä ja kykyä käsitellä ja manipuloida niitä (Aro 2003, 284).

Fonologinen tietoisuus koostuu Ponsilan (2006) mukaan vaiheittain kehittyvistä kyvyistä kohdistaa huomio sanan merkityksistä sen äänneelliseen rakenteeseen, tehdä havaintoja äänneellisestä rakenteesta sekä toteuttaa äännerakenteeseen kohdistuvia kielellisiä operaatioita. Kyseessä on joukko taitoja, joiden kehittyminen alkaa varhain ja on yhteydessä lapsen yleiseen kielelliseen kehitykseen. Fonologisen tietoisuuden kehittyminen liittyy luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen. Lukemaan opettelevan lapsen on oivallettava, että puhutun kielen äänneet ja kirjoitetun kielen kirjaimet vastaavat toisiaan. Luku- ja kirjoitustaidon perusteiden oppiminen tulee mahdolliseksi, kun fonologinen tietoisuus on kehittynyt riittävästi. Ennen koulun aloittamista tapahtuva fonologisen tietoisuuden harjaannuttaminen on mahdollista ja harjaannuttamisella voidaan vaikuttaa suotuisasti myöhempään luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen. (Ponsila 2006, 79–81.)

Äänteellisen lukutaidon hallitsemiseksi on suomen kielessä opittava hieman yli kahdenkymmenen kirjainäänteen hallinta ja yhdistäminen. Puherytmikin perustuu suomen kielessä tavujakoon ja tavorajan tunnistaminen ja tavutuksen hyväksikäyttö on alkavassa lukemisessa ja kirjoittamisessa oleellista. (Aro 2003, 287.)

2.3 Varhaiskasvatus kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena

Suomen kunnan järjestämään esiopetustoimintaan osallistuu OECD:n 2006 mukaan noin 96 % kuusivuotiaiden ikäluokasta (Karikoski & Tiilikka 2011, 87). Esiopetuksen tehtävänä on esiopetuksen opetussuunnitelman 2010 mukaan luoda pohja luku- ja kirjoitustaidon oppimiselle. Esiopetuksen tavoitteena on herättää ja lisätä lapsen mielenkiintoa suullisen ja kirjoitetun kielen havainnointiin ja tutkimiseen. Tutkimisen kohteina voivat olla yksittäiset sanat tai äänteet. Kielellisen tietoisuuden kehittymistä tuetaan esiopetuksessa kielellä leikkien lorujen ja riimien avulla ja tutustuen kirjoitettuun kielimuotoon. (Esiopetuksen opetussuunnitelma 2010, 13.)

Lasten kirjaintuntemus, sanojen lukeminen ja kuullun ymmärtäminen koulun alkaessa ovat yhteydessä lukutaidon hyvään kehitykseen. Lerkkasen (2003) tutkimus (ks. Karvonen 2005, 35) osoitti, että tutkimukseen osallistuneilla esikoululaisilla oli jo kokemuksia kirjoitetusta kielestä ennen koulun aloitusta, mikä todistaa suomalaisen esiopetuksen olevan kehitystä tukevaa. Haastetta alkuopetukseen tuo se, että lasten väliset erot ovat suuria.

Esikoulussa ja sitä varhaisemmassa vaiheessa lasten on siis mahdollista oppia lukemaan, (esim. Söderbergh 1991; Mäkinen 2002) kunhan toimintaan sisältyy leikkiä. Vähintään 25 % suomalaisista lapsista osaa lukea ennen kuin koulu alkaa (Holopainen ym. 2000; Lerkkanen ym. 2004; Silinskas 2012, 19) Mitä nuoremista lapsista on kyse, sitä selkeämmin toiminnan tulee olla leikkiin perustuvaa (Karvonen 2005, 124). Lapsen keskeinen toiminta on leikki. Leikin avulla harjoitellaan oman kehityksen kannalta tärkeitä toimintoja. Kasvattajan tuki ja

tieto lapsen kehityksestä auttavat lasta kehittymään omista lähtökohdistaan. (Turun varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 15.)

Fonologisen tietoisuuden tutkimisella ennen kouluikää pyritään löytämään ne lapset, joiden taitotaso on siinä määrin heikko, että se ennustaa vaikeuksia lukemisen ja kirjoittamisen opettelussa (Ponsila 2006, 87). Varhaiskasvatuksen tiivis yhteistyö neuvolan kanssa edesauttaa aikaisessa vaiheessa ennaltaehkäisevästi lapsen kielen kehitykseen liittyvissä asioissa. Kielen kehitystä arvioidaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa, ”selvitys lapsen päivähoitotilanteesta”- lomakkeessa sekä ” Suomenkielen seurantalomake päiväkodissa”. (Turun varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 19.)

Turun varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee järjestää laadukkaita ja monipuolisia varhaiskasvatuspalveluita asiakkaiden tarpeista käsin lisäämällä lapsen ja perheen osallisuutta varhaiskasvatukseen kasvatuskumppanuuden avulla. Varhaiskasvatusympäristön ja lapsen elinpiirin odotetaan muodostavan lapsen elämässä saumattoman kokonaisuuden. Jokaisella lapsella on oikeus pedagogisesti korkeatasoiseen varhaiskasvatukseen, joka tukee lapsen oman kodin antamaa kasvatusta. Yhdessä vanhempien ja kasvattajien kanssa lapsen pitää saada kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen tarvitsemansa tuki. Tämä vaatii päivähoiton henkilöstön ja lapsen vanhempien hyvää ja avointa yhteistyötä. (Turun varhaiskasvatussuunnitelma 2013, 4-7.)

3 VANHEMPIEN ROOLI LUKUTAIDON KEHITYKSESSÄ

3.1 Lukemisaktiviteetteihin osallistuminen

Lapsen lukutaidon kehitykseen vaikuttaa perimä, lapsen omat kyvyt, sosioemotionaaliset tekijät ja ympäristö. Kielellisesti rikkaassa ympäristössä lapset ovat vuorovaikutuksessa puhutun ja kirjoitetun kielen kanssa, mikä on tärkeää lukemaan oppimisen kannalta. (Julkunen 1990, 73–75; Karvonen 2005, 26.) Snow ym. (1998, 100) näkevät lapsen onnistuneen lukutaidon kehityksen tärkeimpinä tekijöinä lapsen älylliset ja sensoriset valmiudet, varhaisiällä saadut myönteiset kokemukset ja ympäristön odotukset lukemisen suhteen sekä tuen saamiseen lukemiseen liittyvissä aktiviteeteissa. Opastava ympäristö johtaa lukemaan oppimiseen.

Karvonen (2005) kirjoittaa, että lapsen lukutaidon oppimisessa ei ole tarpeellista painottaa tiettyä aikaa, jolloin lukemaan oppiminen alkaa. Lukemaan oppiminen on prosessi, joka kehittyy siis vähitellen lukemista tukevassa ympäristössä. Lapset kehittyvät lukijoiksi monien puheeseen ja kirjoitettuun kieleen liittyvien lapsikeskeisten oppimiskokemusten ja aktiivisen toiminnan kautta. (Karvonen 2005, 2.)

Koulussa tapahtuvan opetuksen lisäksi vanhempien osallistuminen lasten koulunkäyntiin on tärkeää kielellisen kehityksen kannalta (Taylor ym. 2004; Silinskas 2012, 13). Pomerantz (2007) on myös osoittanut vanhempien osallistumisen ja lasten saavutusten välisen yhteyden (ks. Silinskas 2012, 14).

Tutkimusten (Snow ym. 1998, 122) mukaan lasten kotien eroavaisuudet kirjallisuuden osalta ovat yhteydessä myöhempiin saavutusten eroihin. Esikoululainen, jonka koti tarjoaa vähemmän mahdollisuuksia saavuttaa tietoja ja taitoja liittyen kirjoihin ja lukemiseen on suuremmassa riskissä joutua vaikeuksiin lukemisen kanssa kuin lapsi, joka tulee kielellisesti rikkaasta ympäristöstä.

Castro ym. (2002) ovat osoittaneet, että ykkösluokkalaisista oppilaista perheen ensimmäiset lapset ovat parempia kirjain-sana tunnistamisissa ja kuullun ymmärtämisissä kuin lapset, jotka eivät ole perheen ensimmäisiä lapsia. Tämä vahvistaa näkemystä siitä, että vanhemmat omistautuvat enemmän esikoidensa lukuhetkiin kotona ja täten syntymäjärjestyksellä on yhteys lapsen kielellisiin taitoihin. (Castro ym. 2002, Silinskas 2012, 21.)

Sénéchal ja LeFevre (2002) ovat osoittaneet (ks. Silinskas 2012, 23) että, mitä enemmän vanhemmat osallistuvat lukemiseen liittyviin aktiviteetteihin päiväkotikäisten lastensa kanssa sitä korkeammat ovat lasten lukutaidot kolmannella luokalla.

Vanhempien käyttäytymisellä ja osallistavalla vaikutuksella lukuhetken aikana voi kuitenkin olla positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia lapseen (Baker ym. 2001; Johnson 2007). Vanhemmat jaetaan Sarachon (2002) mukaan hyviin ja huonoihin lukijoihin (ks. Johnsson 2007) Hyvät lukijat aktivoivat lasta lukemaan samaa kirjaa useasti eri tavalla. Huonommat lukijat käyttävät epäluovempia tapoja ja peittävät kuvia, jotta lapsi ei arvailisi sanoja kesken kaiken. Lasta aktivoivat tyyli ja lapsen spontaanit kysymykset satuhetken aikana ovat positiivista palautetta lapsen ymmärtämisen tasosta. (Johnsson 2007, 8.)

Torrancen ja Olsonin (1985, 282) tutkimuksesta (ks. Karvonen 2005, 27.) ilmeni, että lapset, joille keskusteltiin paljon, eivät kehittyneet yhtä hyvin lukijoiksi kuin ne, joille keskustelujen lisäksi myös luettiin paljon. Lapselle lukeminen ja siitä keskusteleminen on lukemaan oppimisen tukemista, joka johtaa vastavuoroiseen vuorovaikutukseen aktivoiden lapsen omaa kielen käyttöä ja ymmärtämistä.

On vanhempien tehtävä lukuhetken aikana auttaa lasta ymmärtämään mitä lukeminen tarkoittaa ja mitä lukemisessa tapahtuu. Ääneen lukeminen on yksi lapselle tärkeimmistä aktiviteeteista mahdollistaakseen kielellisten taitojen kehittymisen (Johnsson 2007, 8.) Lapsen ja aikuisen keskeiset lukutuokiot kehittävät siis laaja-alaisesti taitavan lukemisen valmiuksia.

Whitehurstin (1988) tutkimus (ks. Vauras ym. 2001; Pihlaja & Viitala 2004) osoittaa että suurimman hyödyn lukutuokiosta vanhempien kanssa saavat ne lapset, joiden kanssa keskusteltiin tarinoista. Tutkimuksessa vanhempia opastettiin esittämään 2-3-vuotiaille lapsilleen enemmän kysymyksiä, heitä ohjattiin vastaamaan kysymyksiin ja laajentamaan lasten ajatuksia. Kuukauden mittainen ohjelma johti siihen, että lapset olivat kuusi kuukautta edellä verrokkejaan sanavarastossa ja yhdeksän kuukautta edellä sanallisen ilmaisun taidoissa. (Whitehurst 1988; Vauras ym. 2001, 3; Pihlaja & Viitala 2004, 73.)

Lapselle suunnattua puhetta tulisi yhteisten kirjahetkien aikana täydentää ilmeillä, eleillä ja koko kehon liikkeillä (Lyytinen 2003), sillä eloisa puhe kiinnittää lapsen huomion ja lisää jäljittelyn halua. Jyväskylän yliopistolla 1992 käynnistynyt monitieteinen lapsen kielen kehitys ja geneettinen dysleksiariski- projektin tutkimusten mukaan äitien toimintatavoista kirjankatseluhetken aikana lasta aktivoiva tyyli tukee kielellistä kehitystä parhaiten. Lapsen oma aktiivisuus katse- lussa oli yhteydessä kielellisiin taitoihin sekä siihen, minkä verran yhteiseen kirjankatseluun käytettiin aikaa.

Äidin oma lukemisharrastus oli myös yhteydessä lasten kielitaitoon. Tutkittaessa lasten varhaista kiinnostusta kirjoihin havaittiin, että kielellisesti ja kognitiivisesti lahjakkaat kaksivuotiaat olivat kiinnostuneita kirjoista ja vanhemmat myös lukivat heille enemmän. Näillä lapsilla oli laaja sanavarasto ja he aloittivat aikaisemmin kuvakirjojen selailun, pyysivät useammin vanhempia lukemaan ja jaksivat keskittyä lukutuokioihin kauemmin kuin lapset, jotka eivät olleet kiinnostuneita kirjoista. (Lyytinen 2003, 221–222.)

3.2 Positiivisen lukemismotivaatio välittäminen

Pallerokirja (Lampi 1988) käynnisti valtakunnallisen asennekasvatuksen 1970-luvulla siitä, että kirjojen tulisi sisältyä lapsen jokapäiväiseen elämään yhtä olennaisena osana kuin uni, ravinto, ulkoilu ja yhdessäolo. Pallerokirjan kirjoitti Kaarina Helakisa, kuvitti Maija Kaarna ja kustansi Lääkintöhallinto ja se sisällytettiin äitiyspakkaukseen. Pallerokirjan piti tuolloin olla katselukirja,

lorukirja, opaskirja vanhemmille ja kuvakirja. Kirja totuttaa tekemään havaintoja, herättää kiinnostusta uusia asioita kohtaan, kehittää kykyä ymmärtää kuvien välittämään informaatiota, laajentaa lapsen sanavarastoa ja kielen rakenteiden hallintaa sekä kehittää mielikuvitusta, eläytymiskykyä ja antaa tietoja ja viihdyttää. (Lampi 1988, 48–49.)

Kehittääkseen lapsen verbaalisia taitoja ja muistia sekä edistää lukemista edeltäviä valmiuksia vanhemman tulisi lukea lapselle riittävästi kirjoja ja laulaa lauluja (Hiranandani 2006, 43). Aikuisen tulee edistää lukemiseen liittyviä positiivisia asenteita ja opettaa lapsia ymmärtämään kirjojen ja ympäristössä olevien tekstien lukemisen merkitystä (Karvonen 2005, 21). Lukeminen tulee lapselle tärkeäksi kun he säännöllisesti huomaavat tarkkailevansa elämänsä tärkeimpien ihmisten lukemista (Andersson 2000; Johnsson 2007, 15). PIRLS-tutkimuksessa 2011 huomattiin, että pienet lapset oppivat arvostamaan ja käyttämään kirjoitettua materiaalia, jos näkevät aikuisten ja vanhempien lasten lukevan tai käyttävän tekstiä monipuolisesti (Mullis ym. 2012, 117).

Hessin ja Hollowayn (1984) mukaan (ks. Snow 1998) lukutaidon kehittymisen kannalta vanhempien on annettava kirjallisuudelle arvoa lukemalla itse ja rohkaisemalla lapsia lukemaan. Vanhemmat voivat luoda saavutuksille myös painoarvon ilmaisemalla odotuksensa lapsilleen, tarjoamalla opastusta lukemiseen ja vastaamalla lapsen lukemispyyntöihin. (Snow ym. 1998, 121.)

Vanhemmat voivat tukea lastensa lukutaidon kehitystä antamalla heille mahdollisuuksia varhaisiin lukemiseen liittyviin kokemuksiin ja toimimalla roolimalleina lapsilleen vaikuttaen lastensa asenteisiin ja motivoimalla heitä lukemaan (Kupari ym. 2012, 85–86). Vanhempien motivaatioon osallistua lapsensa kehitykseen vaikuttavat eniten omat uskomukset, aika ja energia (Green ym. 2007; Silinskas 2012, 17).

PIRLS-tutkimuksessa (2001, 2006, 2011) kartoitettiin vanhempien asennoitumista lukemiseen ja tämän vaikutuksia lapseen. Kansainvälisesti tarkasteltuna 32 prosenttia vanhemmista pitivät lukemisesta ja 11 prosenttia eivät pitäneet lukemisesta. Lukemisesta pitävien aikuisten lapset olivat keskitasoa parempia

lukemaan kuin lapset, joiden vanhemmat eivät pitäneet lukemisesta. Myönteisen lukemiseen asennoitumisen eli lukemismotivaation ja lukutaidon välillä on vahva yhteys jokaisessa tutkimukseen osallistuneessa maassa. Myönteisesti lukemiseen suhtautuneiden lasten lukutaito on myös keskimäärin parempi kuin negatiivisesti lukemiseen asennoituvien lasten. Hyville lukijoille lukeminen on helppoa ja se harjaannuttaa lukutaitoaan edelleen. Heikoilla lukijoilla negatiivinen kehä kasvattaa kielteistä suhtautumista lukemiseen. Keskeinen tekijä lukutaidon taustalla on siis lukemismotivaatio. (Mullis ym. 2012, 10–11.)

Vanhempien lukuhetkiin ja kirjankatseluun käytetty määrä ja kesto riippuvat Lammen (1988) mukaan lasten iästä, määrästä ja kiinnostuksesta kirjallisuutta kohtaan. Alle vuoden ikäisten kanssa katsellaan kuvia. Aikuinen nimeää ja osoittaa kuvia ja totuttaa lasta suuntaamaan katseensa käsiteltävään kohtaan lorujen riimien ja tekstien avulla. Jo vauvalle tulisi suoda mahdollisuudet monenlaisten kielenkäyttötilanteiden kuunteluun. Vauvalle tulisi antaa tukevalehtisiä kirjoja, jotta etusormi tottuisi selailemaan lehtiä, katse pysähtyy kuvien kohdalle ja jossain vaiheessa syntyy käsitys siitä, milloin kuva on oikeinpäin. Kuvien nimeämisen lisäksi lapsille tulisi esittää kysymyksiä ja selitetään, mitä kuvissa tapahtuu. Samaa kirjaa tulisi katsella useasti. Mitä tutummaksi kirja tulee, sitä enemmän lapsi siitä hyötyy ja oppii selittämään kirja tapahtumia ääneen. Aikuisen tulee olla kärsivällinen, sillä lapset rakastavat toistoa. (Lampi 1988, 57–59.)

Yhteistä varhaisille lukijoille oli juuri kotona saadut lukemiskokemukset. Näille lapsille oli luettu paljon ja selitetty outoja sanoja. Lapsilla oli motivaatiota lukea ja vanhemmista ainakin toinen oli paikalla, jos lapsella oli kysyttävää. Varhaiset lukijat olivat kiinnostuneita kirjoitetusta tekstistä ja kirjoista. He viihtyivät kirjojen parissa, leikkivät kielellä ja olivat kiinnostuneita lukemisesta. Varhaisista lukijoista tehdyt tutkimukset osoittavat, että suotuisassa ympäristössä vuorovaikutteisilla ja leikinomaisilla toiminnoilla voidaan edistää jopa 2-3 vuotiaiden lasten lukutaidonkin ja lukemistietoisuuden kehittymistä (Karvonen 2005, 36–37).

3.3 Kirjallisuusmyönteisen kotiympäristön luominen

Vanhempien osallisuus kotiympäristössä tarkoittaa vanhempien tekemiä asioita, jotka edistävät lapsen kielellistä kehitystä kuten lukuhetket ja lukemaan opettaminen. Tämä voidaan nähdä tarkoittavan Morrisonin ym. mukaan kodin oppimisympäristöä. (Morrison & Cooney 2002; Morrison ym. 2005; Morrison 2009; Silinskas 2012, 14–15.) Lukemiseen liittyvä vanhempien osallistuminen voidaan jaotella epäviralliseen ja viralliseen. Epävirallinen tarkoittaa ympäristöä, jonka vanhemmat luovat lapsilleen kotiin. Esimerkiksi kirjat ovat lasten saatavilla ja vanhemmat panostavat yhteisiin lukuhetkiin. Viralliseen osallistumiseen kuuluu kirjainten opettelua ja äänneiden ja lukemaan opettamista. (Sénéchal & LeFevre 2002; Silinskas 2012, 15.)

Hessin ja Hollowayn (1984) mukaan (ks. Snow 1998) kirjallisuuden kokemuksia esiintyy todennäköisemmin kodeissa, joissa on saatavilla lasten kirjoja ja muita luku- ja kirjoitusmateriaaleja. Tärkeää on antaa lapselle mahdollisuus sanalliseen vuorovaikutukseen vanhempiensa kanssa, vanhemmat voivat lukea iltasadun tai kuunnella lapsen lukemista. (Hess & Holloway 1984; Snow ym. 1998, 121.) Perheillä on siis tärkeä merkitys kielellisen kehityksen tukemisessa. Lapset oppivat lukemiseen liittyviä toimintoja aikuisten käyttäytymistä tarkkailemalla. (Karvonen 2005, 26–27.)

Vanhempien tulisi ehdottomasti vaikuttaa siihen, mitä lapset lukevat. Kun vanhemmat lukevat lapsilleen lastenkirjoja, lapset keräävät hämmästyttävän laajan sanavaraston lukemista varten. Mitä nuorempana lapsi oppii lukemaan, sitä enemmän ja paremmin hän todennäköisesti lukee. (Doman 1997, 78 ja 97.)

Tutkimukset ovat osoittaneet, että alhaisen sosioekonomisen taustan lapsilla on alhaisempi lukutaito kuin lapsilla, jotka ovat korkean sosioekonomisen taustanperheistä. Tämä koskee tietoisuutta aakkosista, sanan tunnistamista ja fonologista tietoisuutta. (Hood ym. 2008; Silinskas 2012, 20).

Vanhempien koulutuksella on myös huomattava vaikutus lasten lukutaitoon, jopa suurempi kuin tulojen tai sosioekonomisen taustan vaikutuksella. Hyvin

lukevat äidit ovat myös paremmin koulutettuja kuin äidit, jotka ovat keskinkertaisia tai huonoja lukijoita. (Leppänen ym. 2004; Silinkas 2012, 20.) Perheiden tulisi tarjota kannustava ympäristö lapsen kielellisen kehityksen tukemiseksi. Tämän toteutumisessa on kuitenkin perheiden kesken suuria eroja. (Snow ym. 1998, 121.)

Lukemaan opetteleva lapsi tarvitsee Anderssonin (2002) mukaan (ks. Johnsson 2007) myönteisesti asennoituvan vanhemman tukemaan harjoittelua. Vanhemman tulisi lukea lapselleen useasti ja lyhyinä jaksoina 8-10 minuuttia kerrallaan. Lahjakkaille lapsille, luetaan useasti päivän aikana keskimäärin 20 minuuttia päivässä. (Andersson 2002; Johnsson 2007, 11–12.) Kielellisesti rikkaassa ympäristössä, jossa lukemismateriaalit ovat lapsen vapaassa käytössä, lapset pyytävät vanhempiaan useammin lukemaan ja lapsille luetaan viisi tai kuusi kertaa viikossa. Kun taas ympäristössä, jossa lukemismateriaalit eivät ole näkyvillä vanhemmat lukevat keskimäärin vain kerran tai kaksi viikossa. (Aulls & Sollars 2003; Johnsson 2007, 12).

Kuunteluolosuhteet ovat harvoin kuitenkaan ideaaliset ja sitä haittaa erilaiset häiriötekijät, jotka on pyrittävä poistamaan. Kun häiriöitä on riittävästi, täytyy kuuntelemiseen keskittyä eri tavalla, joka väsyttää lasta turhaan. Väsyminen heikentää osaltaan taas uusien asioiden omaksumiskykyä. Kotona suurimpia häiriötekijöitä ovat taustamelu sekä toisten ihmisten puhe ja mitä voimakkaampaa se on, sitä enemmän se häiritsee ja vie kuuntelijan voimia. (Rasa 2012).

4 TUTKIMUKSEN TARVE JA TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelmat

Tutkimus toteutetaan sana-taidepainotteisessa Suikkilanseudun Talikorventien päivähoitoyksikössä. Tutkimuksen tavoitteena on olla päivähoitoyksikölle apuna perheiden tukemisessa. Päiväkoti saa konkreettista tietoa lukuhetkistä ja näiden perusteella päiväkotit voi tehdä tarvittavia lapsen lukemaan oppimista ja kielenkehitystä sekä vanhempien osallisuutta tukevia toimenpiteitä yksikössään. Tutkimuksessa tutkitaan kotona tapahtuvia vanhempien ja lasten välisiä lukuhetkiä vanhempien osallisuuden ja asenteen näkökulmasta.

Kananen (2011) painottaa, että kvantitatiivisen tutkimuksen tutkimusongelman vahva ymmärtäminen edellyttää tutkittua tietoa ilmiöstä, ilmiötä selittävistä malleista ja teorioista. Opinnäytetyössä teoriaosuus eli viitekehys ymmärretään aineistoksi, joka ilmiöstä on aikaisemmin kirjoitettu. (Kananen 2011, 27 ja 29.)

Tutkimuksen tutkimusongelmat:

1. Miten vanhemmat osallistuvat lastensa lukuhetkiin?
2. Millaiset ovat vanhempien lukuasenteet?
3. Onko vanhempien osallisuudella ja asenteilla yhteyttä toisiinsa?
4. Tarvitsevatko vanhemmat tukea päiväkodilta lukuhetkien toteuttamiseen?

4.2 Kohderyhmä ja aineiston hankinta

Tutkimuksen menetelmän valintaan vaikutti tutkimusongelmat, jossa tietoa kerättiin vanhemmilta. Vanhemmat ovat siis tutkimuksen kohderyhmä. Tutkimuksessa käytettiin primaariaineistoa keräämällä itse empiirinen tietoa, jotta saatiin välitöntä tietoa tutkimuskohteesta. Tutkimus toteutettiin kokonaistutkimuksena eli kaikille Suikkilanseudun Talikorventien päivähoitoyksikön lasten vanhemmille. Otosta ei ryhdytty karsimaan, sillä katoa uskottiin tapahtuvan tutkimuksen vapaaehtoisuuden ja ajankohdan takia. Kyseessä on poikittaistutki-

mus eli poikkileikkausaineistolla tehty tutkimus, jossa aineisto kerättiin yhdessä ajankohdassa useilta vastaajilta (Valli 2007, 126).

Tutkimus toteutettiin Survey-tutkimuksena, joka mahdollisti nopeasti monien kysymysten kysymisen jokaiselta vanhemmalta. Hirsjärven ym. (2010) mukaan survey-tutkimuksessa kerätään tietoa ihmisiltä standardoidussa muodossa eli tässä tapauksessa strukturoidulla kyselylomakkeella. Standardoituus tarkoittaa sitä, että selvittettävää asiaa on kysyttävä kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2010, 134 ja 193.)

Kyselylomake on tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä, joka sisälsi strukturoituja monivalintakysymyksiä vastausvaihtoehtoineen. Kyselylomakkeen kysymykset ovat tutkimuksen tiedonkeruumenetelmiä. Aineistonkeruumenetelmänä toimiva kyselylomake lähetettiin kirjekyselynä vanhemmille, jossa vastaajalle annettiin vastuu kyselyn toteuttamisesta tutkijan antamien ohjeiden mukaan (Valli 2007, 106).

Kyselyn liitteenä oli informaatiokirje sekä palautuskuori. Vastauslomakkeet palautettiin takaisin päiväkotiin suljetussa kuoressa ja vastaukset pysyivät näin salassa. Kuula (2011) painottaa tutkittavien informoinnin tärkeydestä. Henkilötietolain (1999) voimaantulon jälkeen on tutkittavia informoitava tutkimuksen aiheen ja tavoitteiden lisäksi tutkimusaineiston käsittelystä. Tutkimuksesta kertovalla informoinnilla määritellään aineiston käyttömahdollisuudet, elinikä ja se on tutkijaa velvoittava sopimus aineiston käytöstä. (Kuula 2011, 99–106).

Kyselylomakkeet sisälsivät monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymysten valmiiden vastausvaihtoehtojen puitteissa vastaaja valitsee lähinnä omaa tilannettaan tai käyttäytymistään kuvaavan vaihtoehdon. Tutkimuksessa päädyttiin monivalintakysymyksiin, sillä se sallii vastausten kätevän vertailun. Monivalintakysymykset tuottavat vähemmän kirjavia vastauksia ja se auttaa vastaajaa tunnistamaan asian, jota kysytään, sen sijaan että se pitäisi muistaa (Hirsjärvi ym. 2010, 201).

Strukturoitujen kysymysten valmiit vastausvaihtoehdot luotiin Vallin (2007) mukaan kuviteltujen vastausten pohjalta. Tällöin tutkijalla tulee olla mielikuva vas-

tausvaihtoehdoista. Tärkeää on, että vastaajalle löytyy aina sopiva vastausvaihtoehto ja vaihtoehtoihin tulee lisätä ”muu, mikä?” – vaihtoehto. (Valli 2007, 123.)

Asennetta ja lukutyyliä mitattiin viiden portaan asteikkokysymyksellä. Kyseessä on Vallin mukaan (2007) Likertin-asteikko, jossa on pariton määrä vastausvaihtoehtoja. Likertin-asteikko on järjestysasteikko. (Valli 2007, 115.) Ikä ja koulutustausta kysymykset oli sijoitettu kyselylomakkeen loppuun. Kyselyn aikana haastattelijan ja haastateltavan välille muodostuu luottamussuhde, mikä mahdollistaa arkaluontoisten kysymysten esittämisen loppupuolella. (Kananen 2011, 41.) Kyselylomakkeessa pyydettiin vastaajan nimeä ja lomakkeet numeroitiin. Aineisto oli kuitenkin anonymisoitavissa ja tutkittavat eivät ole tutkimusjulkaisussa tunnistettavissa.

Kyselylomakkeen huolellisen suunnittelun lisäksi kyselylomake esiteltiin koehenkilöillä. Kananen (2011) painottaa lomakkeen testauksen tärkeyttä, jonka jälkeen tehdään tarvittavat muutokset (Kananen 2011, 21–22). Testaajina toimivat mies 25 vuotta, nainen 49 vuotta, Nainen 22 vuotta ja Nainen 20 vuotta. Esitestauksissa saadut kommentit vaikuttivat esimerkiksi kyselylomakkeen sanamuotoihin ja kysymysten asetteluun. Myös ohjeistusta ja vastausvaihtoehtoja tarkennettiin joidenkin kysymysten osalta testiryhmän jälkeen. Lomakekyselyiden ja informaatiokirjeiden jako aloitettiin lasten vanhemmille 25. marraskuuta 2013. Vastausaikaa oli vastaajilla noin kuukausi ja lomakkeita vastaanotettiin tämän jälkeen vielä pari viikkoa.

4.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Aineiston käsittely aloitettiin esitöistä joulukuussa 2013. Saatu aineisto järjestettiin, numeroitiin ja esiluettiin sekä puuttuvat vastaukset tarkistettiin. Havaintoyksikköjen eli tutkimuskohteiden saamat muuttujien arvot eli data kerättiin SPSS (Statistical Package for Social Sciences) – ohjelmiston havaintomatriisiin, joita analyysivaiheessa käsiteltiin tilastollisin menetelmin, taulukkoja muokattiin Microsoft Excel taulukko-ohjelmaa ja Wordia apuna käyttäen.

Hirsjärvi ym. (2010) toteavat, että kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko on tutkimuksen ydinasia, johon tähdätään jo tutkimusta aloitettaessa. Aineiston analyysivaiheessa tutkijalle selviää, minkälaisia vastauksia hän saa ongelmiinsa. (Hirsjärvi ym. 2010, 221–222.) Analyysi aloitettiin SPSS:ään syötettyjen virheellisten ei-sallittujen arvojen etsimisestä ja korjaamisesta. Ei-sallituilla numeroarvoilla tarkoitetaan lukuja, joita koodauksessa ei ole käytetty, mutta joita mahdollisesti esiintyy datatiedostossa virhesyöttöjen takia (Yli-Luoma 2004, 27).

Kyselylomakkeessa oli 38 tiedonkeruukysymystä, joista 19 kysymystä hyödynnettiin analyysivaiheessa. Tutkimusongelmien muuttuminen tutkimuksen kuluessa vaikutti lomakkeen käsittelyyn ja analyysiin siten, että kyselylomakkeesta valittiin nykyisiin ongelmiin relevanteimmat kysymykset. Lomakkeen avulla saatiin tutkimusongelmiin vastaukset, mutta lomakkeessa oli lisäksi tutkimusongelman ulkopuolisia kysymyksiä, joiden analyysi ei tuottanut oleellista lisäinformaatiota. Näitä ei kyselylomakkeen luomisen yhteydessä osattu ottaa huomioon.

Tarkastettujen tietojen jälkeen vanhempien taustatiedot eli tutkimukseen osallistuneiden vanhempien lasten määrä, vanhempien ikä ja koulutustaso kirjattiin tulososaan ja tämän jälkeen luotiin analyysiä varten lukutyylin ja lukuasenne summamuuttujat. Vanhempien lukuasennetta mittaava summa muodostui kahdesta lukuasennetta välillisesti mittaavasta kysymyksestä ja niiden kymmenestä väittämästä. Kahden väittämän skaala käännettiin negatiivisesta muodosta positiiviseen (ks. taulukko 6). Kääntämisen tarkoituksena on, että ne osiot, jotka mittaavat samaa asiaa koodataan uudelleen niin, että skaalat vastaavat toisiaan (Metsämuuronen 2000, 30). Myös ”en osaa sanoa”- vastausvaihtoehtojen arvot käännettiin summamuuttujissa 6=0. Lukutyylin summa muodostui yhden kysymyksen neljästä väittämästä.

Summamuuttujien reliabiliteetit testattiin ja summamuuttujat muutettiin viisiluokkaisista kolmiluokkaisiksi jatkoanalyysia varten. Lopuksi tarkasteltiin summamuuttujien välisiä yhteyksiä toisiinsa. Aineiston käsittelyn ja analyysin jälkeen tulokset kirjattiin tulososaan ja tulokset esitettiin Suikkilanseudun päivähoitoyksikölle keväällä 2014.

5 TUTKIMUSTULOKSET

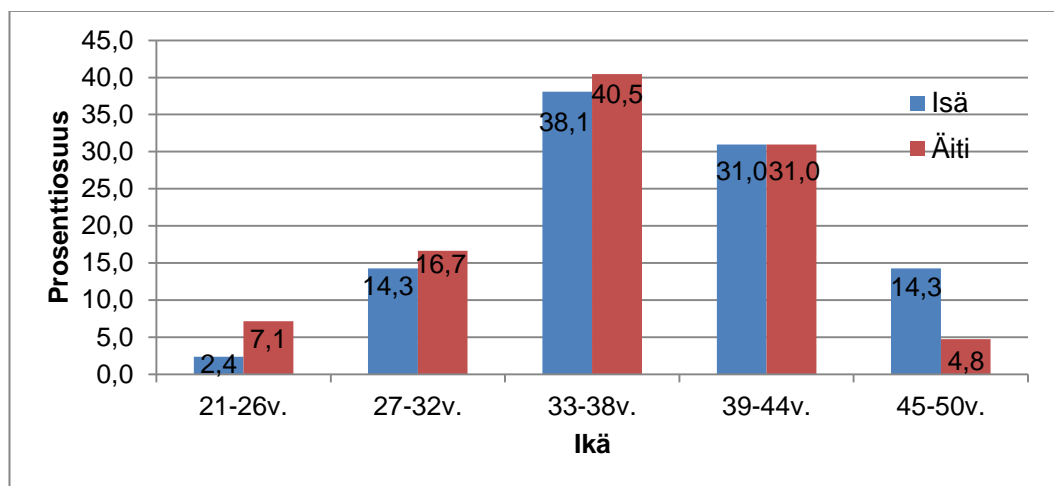
5.1 Tutkimuksen taustatiedot

Kyselylomake lähetettiin 78:lle sanataidepainotteisen Suikkilanseudun päivähoitoyksikön lasten vanhemmalle. Täytettyjä lomakkeita palautettiin 42 kappaletta eli 54 prosenttia vanhemmista vastasi tutkimukseen ja heistä vain 43 prosenttia tiesi sanataidepainotteisuudesta. Tutkimuksen piiriin kuuluu taulukon 1. mukaisesti 70 lasta ja lasten sukupuolijakauma on hyvin tasainen.

Taulukko 1. Tutkimukseen kuuluvien lasten määrä ja sukupuoli.

Sukupuoli	Yhteensä
Poika	36
Tyttö	34
Yhteensä	70

Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat ovat suurimmaksi osaksi 33–44 -vuotiaita. Äideistä 40 prosenttia ja isistä 38 prosenttia kuuluu 33–38-vuotiaiden ikäluokkaan. 39–44-vuotiaiden ikäluokkaan kuuluu äideistä ja isistä 31 prosenttia. Vanhempien ikäjakauma on esitetty kuviossa 1.

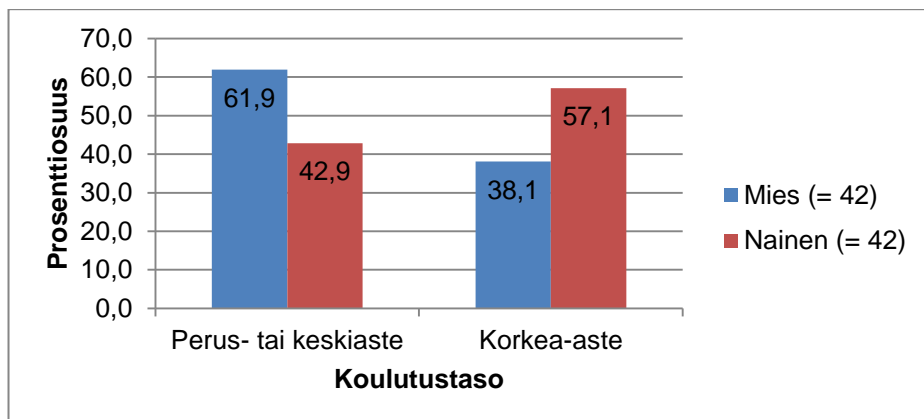
Kuvio 1. Vanhempien ikäjakauma.

Vanhempien koulutustaustat selvitettiin väittämien 35 ja 36 avulla ja muuttajat luokiteltiin uudelleen tilastokeskuksen väestön koulutusrakennetta apuna käyttäen yhdeksästä luokasta kahteen luokkaan: perus- ja keskiaste sekä korkea-aste (Tilastokeskus 2014). Ryhmäjako esitetään taulukossa 2.

Taulukko 2. Vanhempien koulutustason ryhmäjako.

Ryhmäjako	Vanhempien koulutustaso (kysymykset 35 ja 36)
1. Perus- ja keskiaste	1. Kansa-, keski- tai peruskoulu 2. Ylioppilas 3. Ammatillinen tutkinto 4. Opistotutkinto
2. Korkea-aste	5. Alempi korkeakoulututkinto 6. Ylempi korkeakoulututkinto 7. Yliopiston jatkotutkinto 8. Amk-tutkinto 9. Ylempi Amk-tutkinto

Koulutustasokuviosta 2. voi tehdä päätelmiä siitä, että tähän tutkimukseen osallistuneet vanhemmat ovat hyvin koulutettuja, sillä yli puolet naisista ja miehistä noin 40 % on suorittanut korkea-asteen tutkinnon. Miehillä yleisin tutkintoaste on keskiaste.

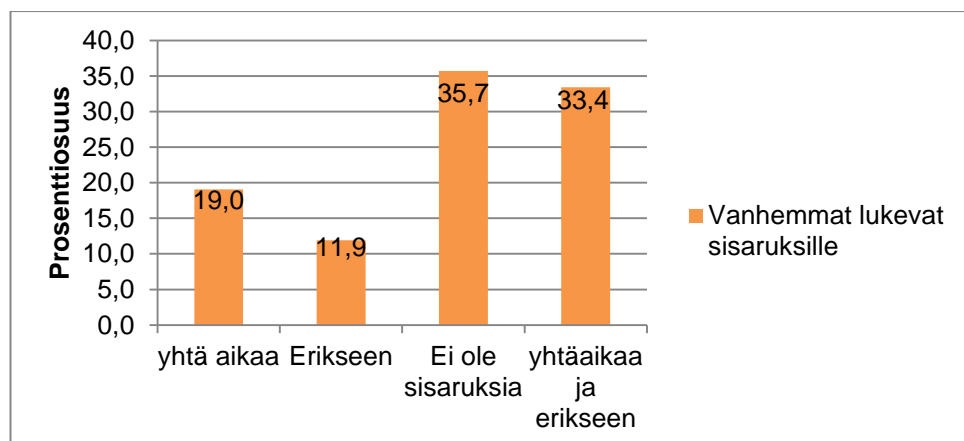
Kuvio 2. Vanhempien koulutustasot.

5.2 Vanhempien osallisuus lastensa lukuhetkissä

Tässä tutkimuksessa vanhempien osallisuus lastensa lukuhetkissä koostuu lukijasta, luettavasta kirjallisuudesta, vanhempien lukemisen lukumäärästä ja lukutyylistä. Molemmat vanhemmat ovat lukijoina ja osallistuvat täten lapsensa lukuhetkiin yli 70 prosenttia tapauksista. Ainoastaan äiti on lukijana 21 prosentin osuudella ja kahden prosentin osuudella isä on ainoastaan lukijana.

Vanhemmista kaikki ilmoittivat kirjojen olevan kotona lapsen saatavilla ja luettava materiaali valitaan melkein 80 prosentin osuudella yhdessä lapsen kanssa. Liitteenä 3 on lapsille luettavan kirjallisuuden prosenttijakaumat ja siitä näkee kotona eniten luetut materiaalit. Suosituimmat kirjatyypit ovat lyhyt satukirja 90,5 % - vastausosuudella, kuvakirja ja pitkä satukirja 47,6 % - vastausosuudella. Tulokset luetuista materiaaleista eivät juuri yllätä, vaan ovat hyvin loogisia. Satukirjoja vanhemmat lukevat lapsilleen eniten, opettavaisia tietosanakirjoja, aapista ja tehtäväkirjoja huomattavasti vähemmän. Vanhemmat eivät myöskään ole ”nyky-aikaisten” e-kirjojen suurimpia käyttäjiä

Kuviossa 3 on esitetty vanhempien lukutapa sisarusten kesken. Jos lapsella on sisaruksia, vanhemmista yli 30 prosenttia lukee heille sekä yhtä aikaa että erikseen. Eriksien lapsille lukee 12 prosenttia vanhemmista. Tutkimukseen osallistuneista vanhemmista kolmanneksella on kuitenkin yksi lapsi.

Kuvio 3. Vanhempien lukutapa sisarusten kesken

Lukemisen lukumäärä väittämän 12 skaala: useasti päivän aikana, ainakin kerran päivän aikana, yli kolme kertaa viikossa, alle kolme kertaa viikossa, kuukausittain ja harvemmin, käännettiin negatiivisesta muodosta positiiviseen ja yhdistettiin kolmeen yhtä suureen luokkaan prosenttiosuuksien avulla alla olevan taulukon 3. mukaisesti.

Taulukko 3. Vanhempien lukemismäärän ryhmäjako.

Ryhmäjako	Kysymys 12 Kuinka usein luette lapsellenne?
1. Matala lukemisen määrä	1. Kuukausittain tai harvemmin 2. Alle kolme kertaa viikossa
2. Keskitaso	3. Yli kolme kertaa viikossa
3. Korkea lukemisen määrä	4. Ainakin kerran päivän aikana 5. Useasti päivän aikana

Taulukossa 4 on esitetty, miten lukemisen lukumäärä jakautuu aineistossa. Vanhempien lukemismäärää on arvioitu matalaksi, keskitasoiseksi tai korkeaksi. Yli puolet vanhemmista on arvioinut osallistuvansa ja lukevansa lapsilleen korkeatasoisesti. Tämä tarkoittaa, että yli puolet vanhemmista lukee lapsilleen ainakin kerran päivässä. Keskitasoisesti eli yli kolme kertaa viikossa lapsilleen lukee neljännes vanhemmista. Matala tasoisesti eli alle kolme kertaa viikossa lukevia vanhempia on aineistossa mukana olevista (n=42) vanhemmista vain 14,3 prosenttia.

Taulukko 4. Lukemismäärän jakautuminen aineistossa.

Määritelmä	Frekvenssi	Prosentti-osuus	Kumulatiivinen prosenttiosuus
1. Matala lukemisen määrä	6	14,3	14,3
2. Keskitaso	11	26,2	40,5
3. Korkea lukemisen määrä	25	59,5	100,0

Vanhempien lapsen kielen kehitystä tukeva lukutyylin summamuuttuja muodostettiin kysymyksen 13 neljästä väittämästä: Luen selkeällä äänellä, osoitan kirjasta kuvia, nimeän kirjasta kuvia ja eläydyn ilmeini lukemaani. Summan reliabili-

teetti tutkittiin. Reliabiliteettikertoimen avulla voidaan arvioida, ovatko lukutyyli-mittarin osiot, jotka muodostuvat eri kysymyksestä, sisäisesti yhteneväisiä (Täh-tinen & Isoaho 2001, 137). Reliabiliteettikerroin eli Cronbachin Alphan arvo oli lukutyylin puolelta 0,671. (Katso liite 4) Mitä lähempänä kertoimen arvo on yk-köstä sitä yhdenmukaisempia mittariin kuuluvat muuttujat tai kysymykset kes-kenään ovat. Standardoiduissa testeissä arvo on korkeampi kuin itse laadituissa mittareissa. Jos omissa mittareissa pääsee arvojen 0,60 ja 0,85 välimaastoon niin ollaan hyvällä perustalla. (Tähtinen & Isoaho 2001, 139.) Alpha on hyvä ja tukee päätöstä siitä, että summamuuttujaan mukaan otetut muuttujat mittaavat kaikki vanhempien lukutyyliä.

Nämä vanhempien lukutyylin neljä väittämää, joista summamuuttuja muodostet-tiin laskemalla arvot yhteen ja jakamalla neljälle, päästiin alla olevan taulukon määritelmä lukuihin. Nämä luvut muutettiin viisiluokkaisesta kolmiluokkaiseksi käyttäen apuna ala- ja yläkvartiilia. Kvartiilien ala – ja yläryhmään tulisi kuulua 25 prosenttia aineiston tapauksista, joten keskiryhmään jäisi 50 prosenttia (Täh-tinen & Isoaho 2001, 60). Ennen luokittelua lukutyylin arvojakauma esitetään taulukossa 5.

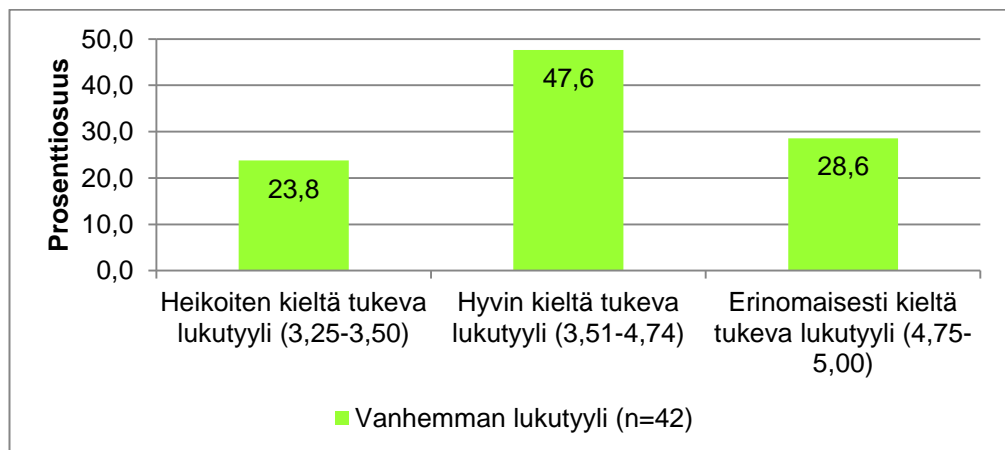
Taulukko 5. Vanhempien lukutyyli summamuuttujan arvojakauma.

Määritelmä	Frekvenssi	Prosentti-osuus	Kumulatiivinen prosenttiosuus
3,25	5	11,9	11,9
3,50	5	11,9	23,8
3,75	3	7,1	31,0
4,00	4	9,5	40,5
4,25	11	26,2	66,7
4,50	2	4,8	71,4
4,75	6	14,3	85,7
5,00	6	14,3	100,0
Yhteensä	42	100,0	100,0

Vanhempien lukutyyli jaettiin ja luokiteltiin kvartileja apuna käyttäen. Alakvartiili on se muuttujan arvo, jonka kohdalla kumulatiivinen prosenttijakauma ensim-

mäisen kerran saavuttaa 25 prosentin osuuden. Taulukosta 5. näemme, että alakvartiili on 3,75, sillä tähän arvoon liittyy 31 prosentin osuus. Emme kuitenkaan halua, että heikoimpaan ryhmään tulee kolmannes vanhemmista, joten ensimmäiseen ryhmään: Heikoiten kieltä tukevan lukutyylin keskiarvot vaihtelevat välillä 3,25–3,50. Yläkvartiili on se muuttujan arvo, jonka kohdalla kumulatiivinen prosenttijakauma ensimmäisen kerran saavuttaa 75 prosentin osuuden; siten yläkvartiili on 4.75 eli kolmannen ryhmän: Erinomaisesti kieltä tukevan lukutyylin arvot vaihtelevat välillä 4.75- 5.00. Keskiryhmän: Hyvin kieltä tukevan lukutyylin arvot vaihtelevat siten välillä 3.51- 4.74. Tehdyssä luokittelussa alakvartiilia hieman laskettiin, joten 25 prosentin luokittelu ei aivan toteudu, mutta tulos on muuten tasajakoinen.

Vanhempien lukutyyli tuloksista selviää kuviossa 4, että vanhemmista melkein puolet omaa lukutyylin, joka tukee hyvin lapsen kielen kehitystä ja melkein 30 prosenttia omaa lukutyylin, joka tukee lapsen kielenkehitystä erinomaisesti. Vastaajista hieman yli viidennes omaa lukutyylin, joka tukee lapsen kielenkehitystä heikoiten.

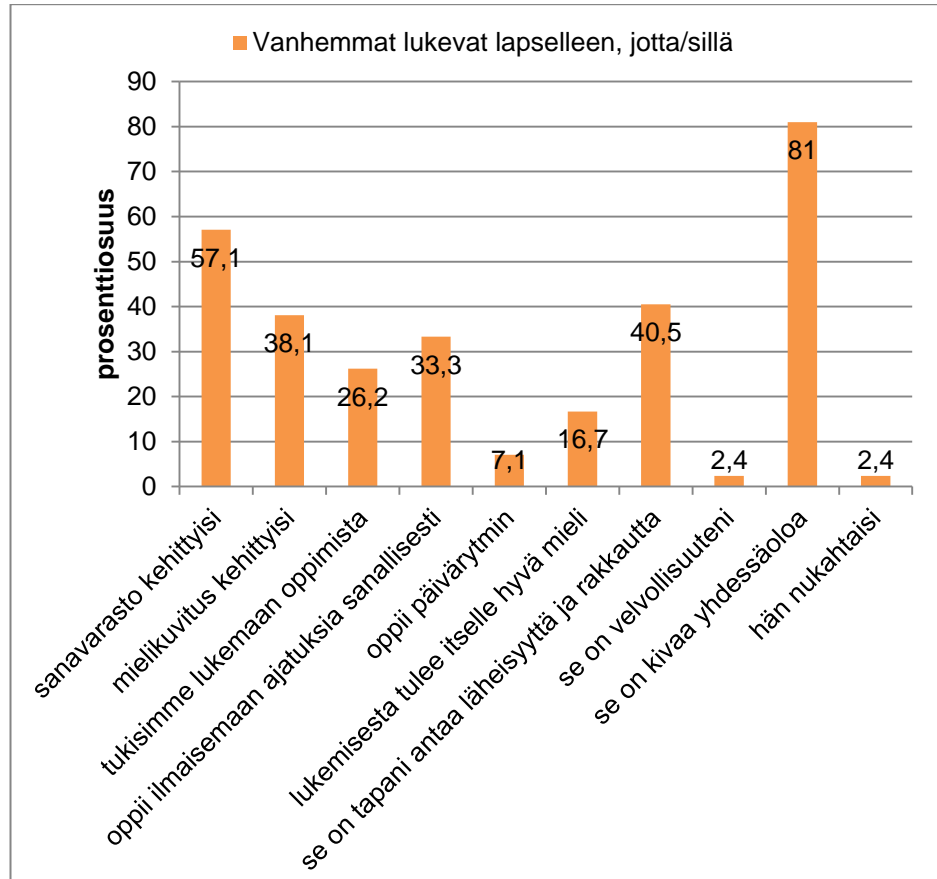

Kuvio 4. Vanhempien lukutyyli.

5.3 Vanhempien lukemisasenne

Kysymyksessä 14 vanhemmat valitsivat kolme kuvaavinta vaihtoehtoa siitä, miksi lukevat lapselleen. Kuviossa 5 on esitetty vanhempien lukemisen taustalla

vaikuttavat tekijät. Vanhemmat lukevat lapselleen eniten siksi että, se on kivaa yhdessäoloa. Toiseksi yleisin syy lukemiselle on lapsen sanavarasto kartuttaminen ja kolmanneksi se on tapa antaa läheisyyttä ja rakkautta.

Kuvio 5. Vanhempien lukemisen taustalla vaikuttavat tekijät.

Vanhempien lukemisasenne koostuu omasta lukemiskäyttäytymisestä ja osallisuudesta lapsen lukuhetkiin. Vanhempien lukemisasenteen summamuuttuja muodostettiin kysymysten 16 ja 17 väittämistä. Summamuuttujan väittämät esitetään taulukossa 6. ja reliabiliteettiä tutkittiin (katso taulukko liite 4). Reliabiliteettikerroin eli Cronbachin Alphan arvo oli lukuasenteen kohdalla 0,864. Alfa on hyvä ja tukee päätöstä siitä, että summaan mukaan otetut muuttujat mittaavat kaikki vanhempien asenteita lukemista kohtaan.

Taulukko 6. Lukuasenteen summamuuttuja.

Summa	Kysymysväittämät	Cronbachin alfa
Vanhempien lukuasenne	Kysymys 16	0,864
	9. Lapselle luetaan kotona	
	10. Lapsi näkee kotona lukemisen mallia	
	11. Kirjat ovat lapsen ulottuvilla	
	Kysymys 17	
	1. Luen vain, jos on pakko*	
	2. Keskustelen mielelläni muiden kanssa siitä, mitä olen lukenut	
	3. Käytän mielelläni vapaa-aikani lukemiseen	
	4. Luen vain, jos tarvitsen tietoa*	
	5. Lukeminen on tärkeä harrastus kotonasi	
	6. Toivoisin, että minulla olisi aikaa lukea enemmän	
	7. Nautin lukemisesta	

* Arvot käännetty negatiivisesta positiiviseksi

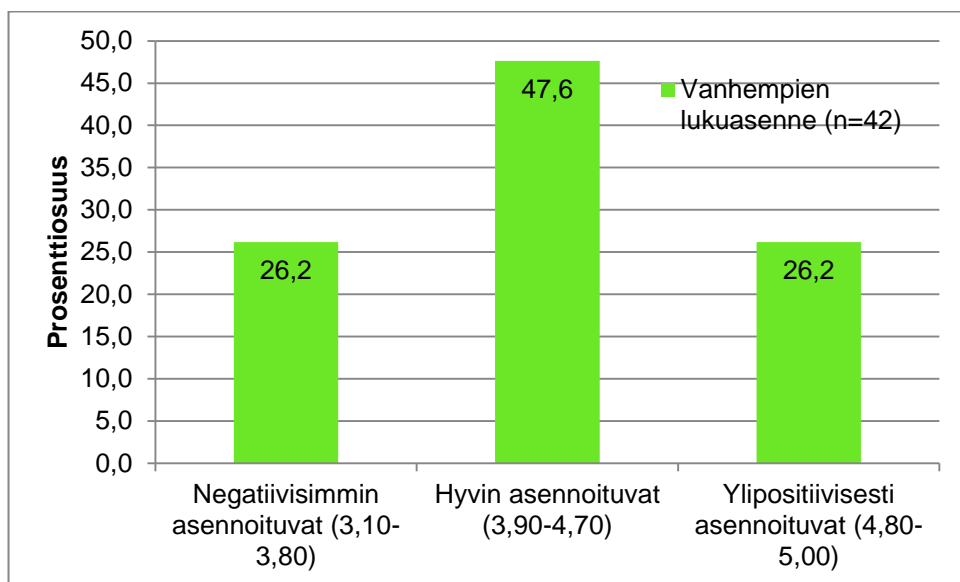
Vanhempien lukuasenteen ryhmä muutettiin ala- ja yläkvartiilia apuna käyttäen viisiluokkaisesta kolmiluokkaiseksi: negatiivisin asenne, positiivinen asenne ja ylipositiivinen asenne. Taulukossa 7 on esitetty, että alakvartiili on 3.80, sillä tähän arvoon liittyy 26,2 prosentin osuus. Ensimmäiseen ryhmään negatiivisimmin lukemiseen asennoituvien keskiarvot vaihtelevat välillä 3.10- 3.80. Yläkvartiili on 4.80 eli kolmannen ryhmän: ylipositiivisesti asennoituvien vanhempien arvot vaihtelevat välillä 4.80- 5.00. Keskiryhmän: positiivisesti asennoituvien vanhempien arvot vaihtelevat siten välillä 3.9- 4.7.

Taulukko 7. Vanhempien lukuasenteen summamuuttujan arvojakauma

Määritelmä	Frekvenssi	Prosentti-osuus	Kumulatiivinen %-osuus
3.10	1	2,4	2,4
3.40	2	4,8	7,1
3.60	1	2,4	9,5
3.70	3	7,1	16,7
3.80	4	9,5	26,2
4.10	2	4,8	31,0
			(taulukko jatkuu)

4.20	1	2,4	33,3
4.30	5	11,9	45,2
4.50	4	9,5	54,8
4.60	1	2,4	57,1
4.70	7	16,7	73,8
4.80	3	7,1	81,0
4.90	5	11,9	92,9
5.00	3	7,1	100,0
Yhteensä	42	100,0	100,0

Vanhempien asenteita lukemista kohtaan on havainnollistettu kuviossa 6. Lukemista kohtaan hyvin asennoituneita vanhempia on melkein puolet vastaajista ja ylipositiivisesti että negatiivisesti lukemista kohtaan asennoituneita vanhempia on tutkimuksessa mukana olevista hieman yli neljännes.

Kuvio 6. Vanhempien asenteet lukemista kohtaan.

5.4 Vanhempien asenteiden ja osallisuuden väliset yhteydet

Vanhempien asenteiden yhteyttä osallisuuteen eli lukemisen lukumäärään ryhdyttiin tarkastelemaan ristiintaulukon ja tilastollisen merkitsevyydestin eli khin neliö -testin avulla. Khin neliö - testillä saatiin asenteen ja lukemisen lukumäärän välillä tilastollisesti merkitsevä yhteys (**), merkitsevyydellä $p < 0,01$;

tarkka arvo on 0,010. χ^2 -testin arvoksi saatiin $\chi^2(4) = 13,301$. Khin neliö -testissä merkitsevyytensä ilmaisee p-arvo. Jotta asenteiden ja lukemiseen osallistamisen välillä vallitsisi tilastollisesti melkein merkitsevä (*) yhteys, tulisi p – arvon sijoittua arvojen 0,01 ja 0,05 välille. Tilastollisesti merkitsevässä (**) yhteydessä p-arvot sijoittuisivat arvojen 0,001 ja 0,01 välille ja erittäin merkittävässä (***) yhteydessä p-arvojen tulisi olla 0,001 tai sen alapuolella. (Tähtinen & Isoaho 2001, 17.)

Negatiivisesti asennoituvista vanhemmista lukee matalatasoisesti eli alle kolme kertaa viikossa melkein puolet. Hyvin asennoituvista vanhemmista lukee matalatasoisesti enää 5 % ja korkeatasoisesti jo yli puolet. Yksikään ylipositiivisesti asennoitunut vanhempi ei lue lapselleen matalatasoisesti. Asenteen parantues- sa lukemismäärä kasvaa ja negatiivisesti asennoituvilla vanhemmilla on korkein matalan lukemisen taso. Tarkemmat arvot esitetään ristiintaulukossa 9.

Taulukko 8. Ristiintaulukko asenteen ja lukemisen määrän välillä.

			lukumäärä			Yhteensä
			Matala lukemisen taso	keskitaso	Korkea lukemisen taso	
Asenne	Negatiivisimmin asennoituvat (3,10–3,80)	Määrä	5	2	4	11
		Rivi- % Asenne	45,5 %	18,2 %	36,4 %	100,0 %
	Hyvin asennoituvat (3,90–4,70)	Määrä	1	7	12	20
		Rivi- % Asenne	5,0 %	35,0 %	60,0 %	100,0 %
	Ylipositiivisesti asennoituvat (4,80–5,00)	Määrä	0	2	9	11
		Rivi- % Asenne	0,0 %	18,2 %	81,8 %	100,0 %
Yhteensä		Määrä	6	11	25	42
		Rivi- % Asenne	14,3 %	26,2 %	59,5 %	100,0 %

χ^2 -testin arvo on $\chi^2(4) = 13,301$, $p = 0,010$.

Khin neliö- testin mukaan asenteen ja lukemismäärän välillä löytyi yhteys, mutta asenteen ja lukutyylin välillä ei ole tilastollisesti merkitsevää yhteyttä. ($P > 0,05$; tarkka p-arvo on 0,77). Ristiintaulukossa (liite 3) esitetään vanhempien asentei-

den ja lukutyylin välinen arvojakauman, joka osoittaa Khin neliö – testin lisäksi sen, että asenne ei vaikuta lukutyyliin. χ^2 -testin arvo on $\chi^2(4) = 1,791$, $p = 0,774$.

Tulokset vanhempien tuen tarpeeseen ovat suuntaa-antavia, mutta melkein kolmannes vanhemmista tarvitsee jonkinlaista tukea lukemisen osalta. Negatiivisimmin lukemista kohtaa asennoituneita vanhempia on aineistossa mukana olevista vanhemmista hieman yli neljännos ja matalatasoisesti lapsilleen lukee 14 prosenttia vanhemmista. Tutkimuksessa on jo nyt mukana vanhempia, jotka eivät panosta lukemiseen, vaikka lapselle lukemisen hyödyt ovat kiistattomat. Vanhemmista 69 prosenttia on sitä mieltä, että päiväkodin henkilökunnalla on melko suuri tai hyvin suuri vaikutus lapsen lukemaan opettamisessa. Vanhemmista jopa 31 prosenttia ilmaisi haluavansa lisätietoa lapsen ikään - ja kehitystasoon liittyvästä sopivasta kirjallisuudesta.

6 YHTEENVETO JA ARVIOINTI

6.1 Tulosten yhteenveto

Tutkimustehtävänä oli tutkia kotona tapahtuvia vanhempien ja lasten välisiä lukuhetkiä osallisuuden ja asenteen näkökulmasta sekä selvittää päiväkodille tarvitsevatko vanhemmat tukea lukuhetkien suorittamiseen. Tutkimuksen tuloksia päiväkotitoiminta voi käyttää yksikössään kehittämällä perheille tarjottua tukea.

Tuloksista selvisi, että vanhemmat ovat hyvin koulutettuja, etenkin naisilla oli suurimmalla osalla korkea-aste suoritettuna. Tässä tutkimuksessa ei tutkittu lasten kielenkehityksen ja lukutaidon tasoa, mutta aikaisemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että vanhempien koulutuksella on huomattava vaikutus myös lasten lukutaitoon (Leppänen ym. 2004; Silinkas 2012, 20). PIRLS ja PISA tutkimuksissa on löydetty myös positiivinen yhteys vanhempien koulutuksen ja lapsen saavutusten ja taitojen välillä (Mullis ym. 2012, 110). Tutkimusten perusteella voidaan olettaa että korkeasti koulutetut vanhemmat panostavat täten lastensa lukuhetkiin ja kielenkehityksen tukemiseen huomattavasti enemmän koulutettuja vanhempia enemmän.

Vanhempien asenteiden ja osallisuuden tutkimusten tulosten pitäisi olla erittäin positiivisia ja niin ne ovatkin, sillä jopa yli 70 prosentilla vastaajista on positiivinen asenne lukemista kohtaan ja yli 60 prosenttia vanhemmista lukee lapsilleen ainakin kerran päivässä. Vanhempien lukutyylit ovat myös pääosin hyvin lapsen kielen kehitystä tukevia. Vanhempien asenteella on yhteys lukemisen lukumäärän kanssa tilastollisesti merkitsevästi; asenteen parantuessa lukemisen lukumäärä kasvoi.

Tutkimukseen vastanneiden vanhempien lapsilla on tuloksiin nojaten lukemiseen positiivisesti kannustava ympäristö, joka ohjaa suhtautumaan myönteisesti lukemiseen, joka on tutkimuksiin (PIRLS 2001, 2006, 2011) nojaten todella vahva lukutaidon taustaselittäjä. PIRLS- tutkimuksessa (2001, 2006, 2011) on osoitettu myönteisen lukemiseen asennoitumisen eli lukemismotivaation ja lasten

lukutaidon vahva yhteys jokaisessa tutkimukseen osallistuneessa maassa. Myönteisesti lukemiseen suhtautuneiden lasten lukutaito on keskimäärin parempi kuin negatiivisesti lukemiseen asennoituvien lasten. Hyville lukijoille lukeminen on helppoa ja se harjaannuttaa lukutaitoaan edelleen. Heikoilla lukijoilla negatiivinen kehä kasvattaa kielteistä suhtautumista lukemiseen. Keskeinen tekijä lukutaidon taustalla on siis lukemismotivaatio. (Mullis ym. 2012, 10–11)

Tutkimuksen tuloksia tulkitsemalla keskeinen lukemisen taustalla vaikuttava tekijä oli vanhemmilla myös lukemiseen suhtautuminen eli asenne eli toisin sanoen motivaatio lukemiseen. Myönteinen asenne taas johti parempiin osallisuus (lukemisen lukumäärä) tuloksiin lasten lukuhetkissä. Vanhemmista melkein kolmannes tarvitsee kuitenkin tukea lukemisen osalta. Tulokset lukemista kohtaan ovat positiiviset huomioiden tulkintavirhe ja vastausprosentti, mutta negatiivisimmin lukemista kohtaa asennoituneita vanhempia on aineistossa mukana olevista vanhemmista 26 prosenttia ja alle kolme kertaa viikossa lapsilleen lukee 14 prosenttia vanhemmista.

Tutkimuksessa on siis jo nyt mukana myös vanhempia, jotka eivät lukemisesta niin välitä, vaikka lapselle lukemisen hyödyt ovat kiistattomat, sillä tutkimusten (Ponsila 2006, 79–81) mukaan ennen koulun aloittamista tapahtuva fonologisen tietoisuuden harjaannuttamisella voidaan vaikuttaa suotuisasti myöhempään luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen. Sénéchal ja Cornell (1993) toteavat, että (ks. Johnson 2007, 7) kielellisiä taitoja harjaannutetaan aikuisen ja lapsen välisen vuorovaikutuksen ja yhteyden avulla sekä tarkkailemalla muiden kokemuksia kirjoitetun materiaalin parissa.

Vanhemmista 31 prosenttia ilmaisi haluavansa lisätietoa lapsen ikään - ja kehitystasoon liittyvästä sopivasta kirjallisuudesta. Tämä on varhaiskasvatuksen työalue, jossa vanhempia voidaan tukea. Suikkilanseudun päivähoitoyksikössä voidaan näiden tulosten perusteella miettiä, miten vastata perheiden pyyntöön saada lisätietoa lapsille sopivasta kirjallisuudesta sekä kannustaa perheitä lukemaan lapsilleen vieläkin enemmän.

6.2 Tulosten hyödynnettävyys

Tutkimus on muiden tutkimusten mukaan pyritty toteuttamaan mahdollisimman tarkkaan tutkimukselle kuuluvien kriteerien mukaan, jotta tuloksia voisi hyödyntää turvallisesti. Tutkimus lisäsi tietoa tutkittavalta alueelta ja on hyödyksi Suikilanseudun päivähoitoyksikölle. Päivähoitoyksikön esimies voi nyt tutkimuksen tuloksien perusteella tehdä jatkotoimenpiteitä halutessaan vastaamalla esimerkiksi perheiden pyyntöön lisätiedosta erilaisesta kirjallisuudesta.

Tulokset saatiin kuitenkin pienen 42 vanhemman otoksen avulla, joten tulosten läpinäkyvään yleistämiseen muiden päiväkotien vanhempien asenteista, osallisuudesta tai tuen tarpeesta ei kannata ryhtyä. Tulokset ovat kuitenkin suuntaantavia ja osoittavat sen, että päiväkotien kannattaa tukea vanhempia osallistumaan lapsensa lukuhetkiin ja lukemaan lapselleen entistäkin enemmän.

Tutkimuksen tulokset olivat yhteneväiset kansainvälisen PIRLS tutkimuksen (ks. Mullis ym. 2012, 10–11) kanssa siitä, että vanhempien panostuksella ja heidän asenteillaan on positiivinen yhteys lapsen lukemismotivaatioon ja täten lapsen lukemaan oppimisen kehittymisen kanssa. Päiväkotien kannattaa muokata myös omaa toimintaympäristöään kirjallisuusmyönteiseksi ja mahdollistaa pedagogisen tiedon jakaminen vanhemmille esimerkiksi lukemisen hyödyistä.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Kyselylomake lähetettiin marraskuun lopulla eli lomakkeet olivat vanhemmilla joulukuun ajan. Ajankohta ei ollut paras mahdollinen ja tämä vaikuttaa varmasti myös katoon, mutta opinnäytetyön suorittamisen vuoksi tähän ei ollut tässä tilanteessa mahdollista vaikuttaa. Vallin (2007) mukaan kyselytutkimuksen riskinä alhainen vastausprosentti liittyy siihen, että todellista kontaktia tutkijaan ei ole (Valli 2007, 106). Tutkimuksen kyselylomakkeiden palautuksessa tapahtunut kato vaikuttaa siis myös tulosten luotettavuuteen. Tulosten tulkinnessa ja yleistyksessä tulee täten huomioida tutkimuksen vastausprosentti, joka jäi 54

prosenttiin. Luotettavuutta lisää kuitenkin se, että välitön tieto kerättiin vastaajilta itseltään ja kyselylomakkeeseen sai vastata rauhassa omalla ajalla kotonaan.

Ennen tutkimuksen toteuttamista lupa-anomusten ja hyväksymisten jälkeen tutkimuksesta informoitiin vanhemmille sähköpostin välityksellä. Kyselylomakkeiden mukana oli lisäksi informaatiokirje, jossa kerrottiin, että vastaaminen tutkimukseen on täysin vapaaehtoista. Tutkimuksesta kertovalla informoinnilla määritellään aineiston käyttömahdollisuudet, elinikä ja se on tutkijaa velvoittava sopimus aineiston käytöstä (Kuula 2011, 99–106.) Lomakkeiden mukana oli palautuskuori, joten lomakkeet pysyivät suojattuina muilta palautettaessa. Nämä kaikki mahdollistivat tutkimuksessa mahdollisimman eettisen lähestymistavan.

Tutkimuksen kannalta kyselylomake aineistonkeruumenetelmänä oli hyvä valinta, joka mahdollisti mahdollisimman monen vanhemmat vastaukset nopeasti. Kyselytutkimuksen etuina on myös Hirsjärven ym. (2010) mukaan laajan tutkimusaineiston keräämismahdollisuus: tutkimukseen voi saada paljon henkilöitä ja tutkittavilta voidaan kysyä monia asioita. (Hirsjärvi ym. 2010, 195.)

Kyselylomakkeesta valittiin analyysieihin tutkimusongelmien kannalta relevantit kysymykset. Kyselylomaketta olisi voinut hioa vielä hieman, mutta myös näin se mahdollisti asetettujen tutkimusongelmien ratkaisemisen. Tutkimuksen täysin tarkkoihin kontrolloituihin tuloksiin ei voida päästä, sillä kyselyyn tutkimustyyppinä liittyy etujen lisäksi myös heikkouksia. Aineistossa ei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen. Väärinymmärryksiä on vaikea kontrolloida ja annetut vastausvaihtoehdot voivat olla tutkitaville epäselviä. (Hirsjärvi ym. 2010, 195.) Vastausvaihtoehtojen väärinymmärrysten mahdollisuus on aina huomioitava tutkimustuloksia esitettäessä, mutta lomakkeita tarkistettaessa näkyviä epäselvyyksiä ei kuitenkaan löytynyt.

Analyysivaiheessa summamuuttujien reliabiliteetit tutkittiin. Reliabiliteettikertoimen avulla arvioidaan, ovatko mittarin osiot, jotka muodostuvat eri kysymyksistä yhteneväisiä (Tähtinen & Isoaho 2001, 137). Tutkimuksen reliabiliteetti ja validius eli pätevyys tutkittiin, jotta ei-sattumanvaraisilta tuloksilta vältyttäisiin ja mittari mittaisi sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata (Hirsjärvi ym. 2010, 231).

6.4 Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tekeminen on ollut prosessi, jonka aikana ammatillinen kasvu on ollut suurta. Tutkijana olen tällä hetkellä ylpeä työstäni ja kehityksestäni. Ammatilliseen kasvuun on vaikuttanut työ päiväkodissa ja kotona sekä oman alan kirjallisuuden ja menetelmäkirjallisuuden lukeminen. Ammatillisesti tein myös oikean päätöksen tehdä työn yksin. Olen pitänyt yksin työskentelystä sillä, oman aikataulun sovittaminen on sujunut ongelmitta ja tavoitteissani olen pysynyt täysin.

Opinnäytetyön teon alussa kypsyttelin aihetta mielessäni parisen kuukautta, jonka jälkeen rupesin hiomaan kyselylomaketta. Kyselylomakkeen laatiminen oli pitkän uurastuksen takana, mutta valmiin lomakkeen lähettäminen ja työ sen jälkeen on ollut leppoisampaa. Työ on ollut tutkimuslomakkeet saatuaani omasta jaksamisesta ja kehittymisestä kiinni. Pidän itseni haastamisesta ja tätä tunnetta on opinnäytetyön aikana saanut kokea useasti. Opinnäytetyö on ollut huima prosessi, joka lähti liikkeelle kesällä 2013.

Prosessin tässä vaiheessa on hyvä myös katsahtaa taaksepäin ja huomata miten on opinnäytetyön alkuvaiheista kehittynyt tutkijana. Tällä hetkellä olisin jo taitavampi kysymysten asettelussa sekä asteikkojen- ja erottelevien kysymysten laatimisessa. Ongelmia kohtasin SPSS -ohjelman kanssa analyysivaiheessa. Datan syötön jälkeen olin hieman hukassa, mutta opettajien ja vertaisopiskelutovereiden avustuksella sekä lisäkirjallisuutta lukemalla pääsin eteenpäin työssäni. Tämä oli myös henkisesti raskainta aikaa, mutta siitä selvittyäni, aika opinnäytetyön parissa on mennyt nopeasti. Omat ajatukset, mielipiteet, tietope- rusta sekä tutkimus ja sen tulokset ovat muotoutuneet vähitellen pienistä pala- sista kohdalleen nykyiseen olomuotoonsa, josta olen todella ylpeä nyt keväällä 2014.

LÄHTEET

Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2., korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Adenius-Jokivuori, M. 2004. Kielen ja kommunikaation kehityksen tukeminen. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) 2004. Erityiskasvatus varhaiskasvatuksessa. Ensimmäinen painos. Helsinki: WSOY.

Aro, M. 2003. Näkökulmia lukemisvaikeuksien kuntoutukseen. Teoksessa Ahonen, T. & Aro, T. (toim.) 2003. Oppimisvaikeudet. Kuntoutus ja opetus yksilöllisen kehityksen tukena. Kolmas painos. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Doman, G. 1997. How to teach your baby to read. Suom. Latvala, P. Helsinki: WSOY.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010. Määräyksen ja ohjeet 2010:27. Opetushallitus. Tampere: Yliopistopaino Oy.

Hakamo, M-L. 2011. Puhekuplia. Lapsen puheen ja kielellisen tietoisuuden kehittäminen. Lasten keskus.

Helenius, A. & Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY.

Hiranandani, V. 2011. Lapsen kehitys. 0-6-vuotiaan virstanpylväät. Suom. Mård, T. Helsinki: Vaukirja.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.–16., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Johnson, E. 2007. Parent's perceptions of their children's participation in home reading activities. Masters in augmentative and alternative communication. Faculty on humanities. University of Pretoria.

Kananen, J. 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja.

Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2011. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Karlsson, L. 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. 2., korjattu ja täydennetty painos. Keuruu: PS-Kustannus.

Karvonen, P. 2005. Päiväkotilasten lukuleikit. Lukutaidon ja lukemistietoisuuden kehittyminen interventiotutkimuksessa. Väitöskirja. Kasvatustieteiden tiedekunta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Ketonen, R. 2010. Dysleksiariski oppimisen haasteena. Fonologisen tietoisuuden interventio ja lukemaan oppiminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Korhonen, T. 2004. Lapsen neuropsykologinen kehitys. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) 2004. Erityiskasvatus varhaiskasvatuksessa. Ensimmäinen painos. Helsinki: WSOY.

- Korpilahti, P. 2006. Kielen kehitykselliset häiriöt; viivästynyt ja poikkeava kielenkehitys. Teoksessa Launonen, K. & Korpijaakko-Huuhka, A-M. (toim.) 2006. Kommunikoinnin häiriöt. Syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Teoksen 6 muuttamaton painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Korpinen, L. & Nasretidin, F. 2006. Artikulaatio ja äännevirheet. Teoksessa Launonen, K. & Korpijaakko-Huuhka, A-M. (toim.) 2006. Kommunikoinnin häiriöt. Syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Teoksen 6 muuttamaton painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kupari, P.; Sulkunen, S.; Vettenranta, J. & Nissinen, K. 2012. Enemmän iloa oppimisesta. Neljännen luokan oppilaiden lukutaito sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen. Kansainväliset PIRLS- ja TIMSS- tutkimukset Suomessa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Kvanttimot. Kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö. Mediaani. Viitattu 13.2.2014. <http://www.fsd.uta.fi> > menetelmäopetus > keskiluvut > mediaani.
- Lampi, I.; Kuosmanen, S. & Välimäki, A-L. (toim.) 1988. Lorusta lukuhetkeen. Toinen painos. Mannerheimin lastensuojeluliitto: Kunnallispaino.
- Lyytinen, P. 2003. Kielellisten vaikeuksien varhaisia ennusmerkkejä. Teoksessa Ahonen, T. & Aro, T. (toim.) 2003. Oppimisvaikeudet. Kuntoutus ja opetus yksilöllisen kehityksen tukena. Kolmas painos. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Mullis, I.; Martin, M.; Foy, P.; Drucker, K. 2012. PIRLS (Progress in international reading literacy study) 2011 International Results in Reading. TIMSS & PIRLS International Study Center. Lynch School of Education, Boston College and International Association for the Evaluation of Educational of Achievement (IAE).
- Metsämuuronen, J. 2000. SPSS aloittelevan tutkijan käytössä. Metodologia-sarja 5. Jaabes OÚ, Vöru, Viro.
- Mäki, H. 2000. Ruma ankanpoikanenko? Tietoa oppimisvaikeuksista vanhemmille. Turun Yliopisto: oppimistutkimuksen keskus.
- Nummenmaa, L. 2009. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Ponsila, M-L. 2006. Fonologisten taitojen yhteys lukemaan ja kirjoittamaan oppimiseen. Teoksessa Launonen, K. & Korpijaakko-Huuhka, A-M. (toim.) 2006. Kommunikoinnin häiriöt. Syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Teoksen 6 muuttamaton painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Rasa, J. 2012. Esteetön kuunteluympäristö. Kuuloliitto ry. Viitattu 29.12.2012 <http://www.kuuloavain.fi> > kuunteluolosuhteet.
- Salonen, K. & opinnäytetyöryhmä. 2011–2012. Opinnäytetyön ohjeet 2013. Sosiaalialan koulutusohjelma. Turun ammattikorkeakoulu: Työryhmäversio C 170.30.
- Silinskas, G. 2012. Parental Involvement and Children's Academic Skills. Jyväskylä studies in education, psychology and social research.
- Snow, C.; Burns, S. & Griffin, P. 1998. Prevention of Reading Difficulties in Young Children. Commission on Behavioral and Social Sciences and Education. Washington, DC. National Research Council.
- Tilastokeskus. Väestön koulutus rakenne. Viitattu 14.2.2014. <https://www.tilastokeskus.fi> > Tilastot > Koulutus > Väestön koulutus rakenne.

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Stakes 2003:53/2005) sekä Turun kaupungin varhaiskasvatuksen suunnittelun linjaukset ja ohjeistus varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. 2005. Toinen tarkistettu painos. Turun kaupunki: Sosiaali-keskus.

Tähtinen, J. & Isoaho, H. 2001. Tilastollisen analyysin lähtökohtia. Ensiaskleet kvanttiaineiston käsittelyyn, analyysiin ja tulkintaan SPSS- ohjelmaympäristössä. Julkaisusarja C, Oppimateriaalit:13. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta.

Vauras, M. & Annevirta, T. 2004. Lapsi, metakognitio ja oppiminen. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. (toim.) 2004. Erityiskasvatus varhaiskasvatuksessa. Ensimmäinen painos. Helsinki: WSOY.

Vauras, M. (toim.); Poskiparta, E. & Niemi, P. 2001. Oppimistutkimuksen keskus. julkaisu 3. 1994. Teoksessa kognitiivisten taitojen ja motivaation arviointi koulutulokkailla ja 1. luokan oppilailla. Turun Yliopisto: Oppimistutkimuksen keskus. Psykologian laitos ja kasvatustieteen laitos.

Yli-Luoma, P. 2004. Johdatus kvantitatiivisiin analyysimenetelmiin SPSS for Windows- ohjelman avulla. International Multimedia & Distance Learning. IMDL OY. Digitaalipaino Sipoo.

Överlund, J. 2006. Puhe ja kieli kehittyvät vuorovaikutuksessa. Teoksessa Launonen, K. & Korpjaakko-Huuhka, A-M. (toim.) 2006. Kommunikoinnin häiriöt. Syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Teoksen 6 muuttamaton painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Informaatiokirje lasten vanhemmille

Arvoisa Vanhempi!

Olen Jenna Kodisoja ja toteutan opinnäytetyöni tutkimuksen lapsesi päiväkodissa. Opiskelen Turun ammattikorkeakoulussa sosiaalialan koulutusohjelmassa ja tällä hetkellä tutkin Suikkilanseudun päivähoitoyksikössä kotona tapahtuvia vanhempien ja päiväkotikäisten lasten välisiä lukuhetkiä

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää mitä, miten ja milloin vanhemmat lukevat lapselleen kotona, miksi he lapselleen lukevat ja mitä tunteita ja/tai mielipiteitä lukemiseen liittyy. Tutkin myös miten koti vaikuttaa lukemiseen. Opinnäytetyöni tavoitteena on olla Suikkilanseudun päivähoitoyksikölle apuna perheiden tukemisessa.

Toteutan tutkimukseni kaikille vanhemmille mukana olevan kyselylomakkeen avulla. Kyseessä on kertaluonteinen aineistonkeruu. Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja tarkoittaa pääsääntöisesti valmiiden vastausvaihtoehtojen valitsemista. Nimi- ja yhteystiedot hävitetään, kun kaikki lomakkeet on kerätty ja vastaamatta jääneitä on kertaalleen muistutettu mahdollisuudesta vastata lomakkeeseen. Antamanne vastaukset käsitellään tutkimuksessa niin, että henkilöllisyyttänne ei yhdistetä antamiinne vastauksiin ja vastauslomakkeet jäävät vain minun haltuuni. Tutkimuksen jälkeen vastauslomakkeet hävitetään.

Toivon, että Teiltä löytyy noin 10–15 minuuttia aikaa ja mielenkiintoa kyselyyn vastaamiseen. Vastauksenne ovat ensiarvoisen tärkeitä tutkimukseni kannalta.

Pyytäisin Teitä palauttamaan täytetyn vastauslomakkeen päiväkotiin lapsesi ryhmän kasvattajalle mukana tulevassa suljetussa palautuskuoressa viimeistään 17.12.2013 mennessä. Annan tarvittaessa sähköpostilla lisätietoja tutkimukseen liittyvistä asioista.

Yhteistyöstänne etukäteen kiittäen Jenna Kodisoja

jenna.raitanen@students.turkuamk.fi

Kyselylomake vanhemmille

KYSELYLOMAKE VANHEMMILLE

Lomakkeen nro ____ (tutkija täyttää)

Taustatiedot

1. Rastita taukukoon lastesi sukupuoli ja ikä.	1. Tyttö				2. Poika			
	0-2v.	3-4v.	5-7v.	8v.-	0-2v.	3-4v.	5-7v.	8v.-
1. Esikoinen								
2. Toinen lapsi								
3. Kolmas lapsi								
4. Neljäs lapsi								
5. Viides lapsi								

2. Minkä ikäisenä lapsesi on oppinut lukemaan?

Rastita.

	0-2v.	3-4v.	5-6v.	7v. -	Ei osaa vielä lukea
1. Esikoinen					
2. Toinen lapsi					
3. Kolmas lapsi					
4. Neljäs Lapsi					
5. Viides lapsi					

Vanhempien osallisuuden tutkiminen

3. Kuka lapselle lukee? Rastita. 1. Äiti 2. Isä 3. Molemmat vanhemmat 4. Emme lue

4. Kenen aloitteesta lukeminen tapahtuu?

Rastita.

1. Äidin 2. Isän 3. Lapsen
 4. Jokaisen aloitteesta 5. Ei kenenkään

5. Valitse vaihtoehdoista kolme eniten kotona luettua materiaalia

Rastita.

1. Pehmokirja 2. Ensisanakirja 3. Lorukirja
 4. Lorupussi 5. Kuvakirja 6. Tavukirja
 7. Satukirja lyhyt 8. Satukirja pitkä
 9. Kurkistuskirja 10. Lasten lehdet
 11. Aapinen 12. E- kirja (Sähköinen) 13. Esi-
 koulukirja
 14. Aikuisten kirja 15. Aikuisten lehdet (TS)
 16. Joku muu, mikä? 17. Emme lue kotona

6. Lapselle ja hänen sisaruksille luetaan?

Rastita.

1. Yhtä aikaa 2. Erikseen 3. Ei ole sisaruksia
 4. Jotenkin muuten, miten?

7. Oletko lukenut nuoremmille lapsillesi yhtä paljon kuin esikoisellesi aikoinaan?

Rastita.

1. Ei ole sisaruksia 2. En osaa sanoa
 3. Kyllä 4. En. Kenelle luetaan vähiten ja miksi?

8. Kuka valitsee luettavan materiaalin?

- Rastita.** 1. Lapsi 2. Vanhempi 3. Molemmat 4. En osaa sanoa
9. Haluaisitko saada lisätietoa lapsen ikään ja kehitystasoon sopivasta kirjallisuudesta?

Rastita. 1. Kyllä se olisi tarpeen 2. En tarvitse lisätietoa

10. Mihin aikaan luette lapsellenne?

Rastita. 1. Aamulla 2. Päivällä 3. Illalla 4. Yöllä

11. Kuinka kauan lukuhetkenne kestää?

Rastita. 1. Muutamia sekunteja/ minuutteja 2. Alle vartin 3. Alle puolituntia 4. Yli puolituntia 5. Yli tunnin

12. Kuinka usein luette lapsellenne?

Rastita. 1. Useasti päivän aikana 2. Ainakin kerran päivän aikana 3. Yli kolme kertaa viikossa 4. Alle kolme kertaa viikossa 5. Kuukausittain 6. Harvemmin

13. Alla on lukemiseen liittyviä väittämiä.

Ympyröi sopivin vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Siltä väliltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
1. Lapsi on sylissä kun luen	5	4	3	2	1	6
2. Lapsi on vieressä kun luen	5	4	3	2	1	6
3. Luen selkeällä äänellä	5	4	3	2	1	6
4. Osoitan kirjasta kuvia	5	4	3	2	1	6
5. Nimeän kirjasta kuvia	5	4	3	2	1	6
6. Eläydyn ilmeini lukemaani	5	4	3	2	1	6
7. Keskustelemme lapsen kanssa lukemastamme lukuhetken aikana	5	4	3	2	1	6
8. Keskustelemme lapsen kanssa lukemastamme lukuhetken jälkeen	5	4	3	2	1	6
9. Iltasatu on lapsen nukkumaanmenoa edeltävä iltarutiini	5	4	3	2	1	6
10. Minulla on aikaa lukea lapselleni	5	4	3	2	1	6
11. Lukuhetki on lapselle vapaaehtoinen	5	4	3	2	1	6

Vanhempien lukemiseen liittyvien ajatusten tutkiminen

14. Lueimme lapsellemme, jotta?

Valitse kolme kuvaavinta vaihtoehtoa rastittamalla

- 1. Hänen sanavarastonsa kehittyisi
- 2. Hänen mielikuvituksensa kehittyisi
- 3. Tuemme hänen lukemaan oppimista
- 4. Hän oppii ilmaisemaan ajatuksiaan sanallisesti
- 5. Hän oppii päivärytmin. (iltasatu illalla, ruokalu ennen ruokaa)
- 6. Lukemisesta tulee itselle hyvä mieli, pidän lukemisesta
- 7. Se on tapani antaa läheisyyttä ja rakkautta
- 8. Se on velvollisuuteni
- 9. Se on kivaa yhdessäoloa
- 10. Hän nukahtaisi

15. Miten lapsi ilmaisee halunsa lukea?

16. Kuinka tärkeänä pidätte seuraavia väittämiä? Rastita.

	Hyvin tärkeää	Melko tärkeää	Siltä väliltä	Vähemmän tärkeää	Ei tärkeää	En osaa sanoa
1. Lapselle luetaan selkeällä äänellä	5	4	3	2	1	6
2. Lapselle osoitetaan kirjasta kuvia	5	4	3	2	1	6
3. Lapselle nimetään kirjasta kuvia	5	4	3	2	1	6
4. Lukija eläytyy ilmein lukemaansa	5	4	3	2	1	6
5. Lapsen kanssa keskustellaan kirjan asioista	5	4	3	2	1	6
6. Lukemistilanne on lapselle vapaaehtoinen	5	4	3	2	1	6
7. Lapsi valitsee luettavan materiaalin	5	4	3	2	1	6
8. Aikuinen valitsee luettavan materiaalin	5	4	3	2	1	6
9. Lapselle luetaan kotona	5	4	3	2	1	6
10. Lapsi näkee kotona lukemisen mallia	5	4	3	2	1	6
11. Kirjat ovat lapsen ulottuvilla	5	4	3	2	1	6
12. Lukemisen on oltava lukijalle mielekästä	5	4	3	2	1	6

17. Missä määrin olet samaa mieltä omaa lukemista koskevien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Siltä väliltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
1. Luen vain, jos on pakko	5	4	3	2	1	6
2. Keskustelen mielelläni muiden kanssa siitä, mitä olen lukenut	5	4	3	2	1	6
3. Käytän mielelläni vapaa-aikaani lukemiseen	5	4	3	2	1	6
4. Luen vain, jos tarvitsen tietoa	5	4	3	2	1	6
5. Lukeminen on tärkeä harrastus kotonasi	5	4	3	2	1	6
6. Toivoisin, että minulla olisi aikaa lukea enemmän	5	4	3	2	1	6
7. Nautin lukemisesta	5	4	3	2	1	6

18. Onko lapsi mielestäsi kiinnostunut kirjoitetusta tekstistä ja kirjoista? 1. Kyllä 2. Ei 3. En
osaa sanoa
Rastita.

19. Opetatko lapsellesi kotona sanoja näyttäen kirjoitettua tekstiä? 1. Kyllä 2. En 3. En
osaa sanoa
Rastita.

20. Tunnistaako lapsesi kirjoitettuja sanoja? 1. Kyllä 2. En 3. En osaa sanoa
Rastita.

21. Valitse lukuhetkeänne kuvaava vaihtoehto rastittamalla.

1. Lapsi kuuntelee keskeyttämättä
 2. Lapsi on kiinnostunut ja kyselee kirjojen asioista
 3. Lapsi keskeyttää lukemisen kyselemällä muita asioita
 4. Lapsi nukahtaa kesken lukuhetken
 5. Lapsi ei ole kiinnostunut, eikä jaksaa kuunnella
 6. Muu, mikä?

22. Mitkä tahot mielestäsi opettavat lastasi lukemaan? Rastita.

1. Vanhemmat 2. päiväkoti 3. Koulu
 4. Kaikki, yllä mainitut tahot 5. Joku muu, ketä?

23. Kuinka suuri vaikutus eri tahoilla on mielestäsi lapsesi lukemisen opettamisessa?
Ympyröi.

	Hyvin suuri	Melko suuri	Siltä väliltä	Melko vähäinen	Hyvin vähäinen	En osaa sanoa
1. Vanhemmat	5	4	3	2	1	6
2. Lapsen sisarukset	5	4	3	2	1	6
3. Päiväkodin henkilökunta	5	4	3	2	1	6
4. Päiväkodin lapset	5	4	3	2	1	6
5. Lapsen oma vaikutus	5	4	3	2	1	6
6. Koulu	5	4	3	2	1	6

24. Oletko tietoinen, että lapsesi käy sanataidepainotteista päiväkotia?
Rastita.

1. Kyllä 2. En 3. En osaa sanoa

Kodin vaikutus lukemiseen

25. Ovatko kirjat kotona lapsen saatavilla?

Rastita.

1. Kyllä 2. Ei 3. En osaa sanoa

26. Missä lapselle kotona luetaan? Voit valita

rastittamalla useampia vaihtoehtoja.

1. Lastenhuone 2. Aikuisten makuuhuone
 3. Kirjasto/Lukuhuone 4. Olohuone
 5. Keittiö 6. Jossain muualla,

missä?

27. Kodin lukemisympäristö on useimmiten?

Rastita.

1. Meluisa 2. Rauhaton 3. Hiljainen
 4. Rauhallinen 5. Joku muu, mikä?

28. Valitse ympyröimällä vaihtoehto, joka on häirinyt tai estänyt kotona tapahtuvaa lukemista.

	Hyvin paljon	Melko paljon	Siltä väliltä	Melko vähän	Hyvin vähän	En osaa sanoa
1. Ajan puute kotitöiden takia estää lukemisen	5	4	3	2	1	6
2. Ajan puute muiden töiden takia estää lukemisen	5	4	3	2	1	6
3. Kodin meteli (esim. imuri, tv, musiikki) häiritsee lukuhetkeä	5	4	3	2	1	6
4. Kodin muut häiriötekijät (esim. lukijan puhelin soi) keskeyttää lukemisen	5	4	3	2	1	6
5. Lapsen omat aktiviteetit kotona (piirretyt, lelut) kiinnostavat lasta enemmän	5	4	3	2	1	6
6. Lapsen sisarukset keskeyttävät lukemisen	5	4	3	2	1	6

7. Lasten harrastukset vievät aikaa, joka estää lukemisen	5	4	3	2	1	6
8. Muut aikuiset häiritsevät tai keskeyttävät lukemisen	5	4	3	2	1	6
9. Lukemisaikka on huono	5	4	3	2	1	6
10. Lukijan mieliala ja energiataso estää lukemisen	5	4	3	2	1	6

29. Näkökö kotona kirjoitettua tekstiä/sanoja? 1. Kyllä 2. Ei 3. En osaa sanoa
Rastita.

30. Onko lapsesi tietoinen aakkosista? 1. Kyllä 2. Ei 3. En osaa sanoa
Rastita.

31. Onko lapsellasi todettu kielihäiriötä? 1. Ei 2. Kyllä, mikä?
Rastita.

32. Jos lapsellasi on todettu kielihäiriö, niin miten tämä on vaikuttanut lukuhetkiin?

33. Äidin ikä? Rastita. 1. Alle 20v. 2. 21- 26v. 3. 27-32v.
 4. 33-38v. 5. 39-44v. 6. 45-50v.
 7. yli 50v.

34. Isän ikä? Rastita. 1. Alle 20v. 2. 21- 26v. 3. 27-32v.
 4. 33-38v. 5. 39-44v. 6. 45-50v.
 7. yli 50v.

35. Äidin koulutustausta? Rastita.

1. Kansa-, keski- tai peruskoulu
 2. Ylioppilas
 3. Ammatillinen tutkinto
 4. Opistotutkinto
 5. Alempi korkeakoulututkinto
 6. Ylempi korkeakoulututkinto
 7. Yliopiston jatkotutkinto
 8. Amk-tutkinto
 9. Ylempi amk-tutkinto
 10. En halua vastata

36. Isän koulutustausta? Rastita.

1. Kansa-, keski- tai peruskoulu
 2. Ylioppilas
 3. Ammatillinen tutkinto
 4. Opistotutkinto
 5. Alempi korkeakoulututkinto
 6. Ylempi korkeakoulututkinto
 7. Yliopiston jatkotutkinto
 8. Amk-tutkinto
 9. Ylempi amk-tutkinto
 10. En halua vastata

37. Äidin ammattiluokka? Rastita.

- 1. Johtaja
- 2. Erityisasiantuntija
- 3. Asiantuntija
- 4. Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijä
- 5. Palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijä
- 6. Maanviljelijät ja metsätyöntekijä ym.
- 7. Rakennus-, korjaus-, ja valmistustyöntekijä
- 8. Prosessi- ja kuljetustyöntekijä
- 9. Muu työntekijä
- 10. Tuntematon

38. Isän ammattiluokka? Rastita.

- 1. Johtaja
- 2. Erityisasiantuntija
- 3. Asiantuntija
- 4. Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijä
- 5. Palvelu-, myynti- ja hoitotyöntekijä
- 6. Maanviljelijä ja metsätyöntekijä ym.
- 7. Rakennus-, korjaus-, ja valmistustyöntekijä
- 8. Prosessi- ja kuljetustyöntekijä
- 9. Muu työntekijä
- 10. Tuntematon

Vastaajan nimi:

Lapsesi/lastesi päiväkotiryhmän nimi:

Kiitos vastauksista 😊

Vanhempien asenteiden ja lukutyylin ristiintaulukointi

		Lukutyyli			Yhteensä
		Heikoiten kieltä tukeva lukutyyli	Hyvin kieltä tukeva luku- tyyli	Erinomaisesti kieltä tukeva lukutyyli	
Asenne	Negatiivisimmin asenneoituvat (3,10–3,80)	Määrä 3	Määrä 4	Määrä 4	Määrä 11
		Rivi % Asenne 27,3 %	Rivi % Asenne 36,4 %	Rivi % Asenne 36,4 %	Rivi % Asenne 100,0 %
	Hyvin asenneoituvat (3,90–4,70)	Määrä 5	Määrä 9	Määrä 6	Määrä 20
		Rivi % Asenne 25,0 %	Rivi % Asenne 45,0 %	Rivi % Asenne 30,0 %	Rivi % Asenne 100,0 %
	Ylipositivisesti asenneoituvat (4,80–5,00)	Määrä 2	Määrä 7	Määrä 2	Määrä 11
		Rivi % Asenne 18,2 %	Rivi % Asenne 63,6 %	Rivi % Asenne 18,2 %	Rivi % Asenne 100,0 %
Yhteensä		Määrä 10	Määrä 20	Määrä 12	Määrä 42
		Rivi % Asenne 23,8 %	Rivi % Asenne 47,6 %	Rivi % Asenne 28,6 %	Rivi % Asenne 100,0 %

χ^2 -testin arvo on $\chi^2(4) = 1,791$, $p = 0,774$.

Kirjallisuuden prosenttijakauma

Kirjatyyppi	vastaaajien (n=42) prosenttiosuus (%)
Satukirja lyhyt	90,5
Kuvakirja	47,6
Satukirja pitkä	47,6
Lasten lehdet	33,3
lorukirja	19,0
Kurkistuskirja	19,0
Ensisanakirja	9,5
Aikuisten lehdet (TS)	7,1
Esikoulukirja	4,8
Lasten tietosanakirja	4,8
Lorupussi	2,4
Tavukirja	2,4
Aapinen	2,4
Aikuisten kirja	2,4
Digitaaliset lehdet	2,4
Lasten tehtäväkirjat	2,4
Lasten Raamattu	2,4
Pehmokirja	0,0
E-kirja	0,0

Lukutyylin ja -asenne summamuuttujien Cronbachin Alfat

Lukutyylin Reliabiliteetti taulukko

Cronbachin Alpha	Cronbachin Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,671	,664	4

Lukuasenteen Reliabiliteetti taulukko

Cronbachin Alpha	Cronbachin Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,864	,865	10

Lukutyylin - Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbachin Alpha if Item Deleted
Luen selkeällä äänellä?	11,95	4,485	,266	,152	,703
Osoitan kirjasta kuvia?	12,64	2,674	,718	,591	,407
Nimeän kirjasta kuvia?	12,76	2,039	,606	,562	,513
Eläydyn ilmeini lukemaani?	12,71	4,014	,335	,119	,672

Lukuasenne - Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Lapselle luetaan kotona	38,79	24,368	,423	,500	,862
Lapsi näkee kotona lukemisen mallia	38,95	23,412	,658	,684	,851
Kirjat ovat lapsen ulottuvilla	38,69	25,780	,287	,381	,869
Luen vain, jos on pakko	38,83	25,557	,228	,210	,871
Keskustelen mielelläni muiden kanssa siitä, mitä olen lukenut	39,88	19,473	,615	,519	,853
Käytän mielelläni vapaa-aikani lukemiseen	39,81	19,426	,791	,734	,830
Luen vain, jos tarvitsen tietoa	39,31	20,316	,605	,542	,851
Lukeminen on tärkeä harrastus kotona-si	39,93	18,117	,794	,789	,830
Toivoisin, että minulla olisi aikaa lukea enemmän	39,12	21,961	,687	,623	,843
Nautin lukemisesta	39,05	21,412	,786	,779	,836